dr. Muhammed ibn Abdurrahman el-Humejjis

TAHAVIJEVA POSLANICA
o islamskom vjerovanju

TAHAWIJEVA POSLANICA O ISLAMSKOM VJEROVANJU (AKIDI)
KRATKI KOMENTAR

Autor:
dr. Muhammed ibn Abdurrahman el-Humejjis

Prijevod:
Subhija Hadžimejlić - Skenderović

Recenzija:
Zuhdija Adilović
Jusuf Barčić

Lektura:
Aida Krzić

Korekcija:
Abdulvaris Ribo

Obrada:
Semir Šišić

dr. Muhammed ibn Abdurrahman el-Humejjis

TAHAWIJEVA POSLANICA O ISLAMSKOM VJEROVANJU (AKIDI) KRATKI KOMENTAR

Zenica 1418. – 1997. g.

Predgovor

Zahvala pripada Allahu, zahvaljujemo Mu i u Njega se pouzdavamo. Tražimo Njegovu zaštitu od zla u samim nama i zla naših loših djela. Onaj koga Allah uputi, taj ne može zalutati, a koga ostavi u zabludi niko ga ne može izvesti na pravi put. I svjedočimo da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog koji nema saučesnika ni u čemu. Svjedočimo da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.

O vjernici, Bojte se Allaha istinskom bogobojaznošću i umirite samo kao muslimani. **(Ali 'Imran, 102.)**

O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte - s imenom čijim jedni druge molite - i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi. **(En-Nisa', 1.)**

O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam oprostiti. A onaj ko se Allahu i njegovu Poslaniku bude pokoravao – postići će ono što bude želio. **(El-Ahzab, 70.-71.)**

A zatim... Zaista je Allahova Knjiga najistinitiji govor, a najbolja uputa je uputa Muhammeda ﷺ. Najgore stvari su novine u vjeri, a svaka novina u vjeri je novotarija, a svaka novotarija vodi u zabludu, a svaka zabluda vodi u Džehennem.

Ovo djelo je sažeto objašnjenje vjerovanja ehli-s-sunneta i džema'ata u Uzvišenog Allaha po mezhebu najvećih učenjaka Islama; Ebu Hanife en-Nu'mana ibn Sabita el-Kufije, Ebu Jusufa Ja'kuba ibn Ibrahima el-Ensarije i Ebu Abdullaha Muhammeda ibn Hasana eš-Šej-banije. Objašnjenje njihovog vjerskog ubjeđenja je dao Imam Ebu Dža'fer et-Tahawi.

On je to izvanredno učinio, dajući svoj veliki doprinos akaidu-smilovao mu se Uzvišeni Allah. On je najvjerodostojnije prenio vjersko ubjeđenje spomenutih imama. To je mogao jer je bio temeljito obrazovan i veoma cijenjen u krugovima hanefijskog mezheba. Stoga je on najpouzdanija ličnost koja je mogla ustanoviti vjersko ubjeđenje ovih imama. On je pouzdana ličnost kod svih učenjaka fikha[1] i svih muhaddisa[2].

Također je cjelokupna islamska javnost svesrdno prihvatila ovaj Tahavvijev tekst koji je bezbroj puta tumačen i komentarisan.

[1] Učenjaci šerijatskog prava i šerijatskih propisa.
[2] Učenjaci i poznavaoci hadisa – Resulullahovih izreka.

Među tumačima i komentatorima ima onih koji su to činili u skladu sa Sunnetom[3], a ima i onih koji su slijedili put dogmatičara (mutekellimina).

Jedan od najvrednijih komentara, od kojeg je bilo i najviše koristi, je komentar Imama ibn Ebu-l-'Izza el-Ezreijje el-Hanefije - smilovao mu se Uzvišeni Allah - koji je zamjerio Tahawiji u ovom vjerskom ubjeđenju tri problematične stvari:

Prva: Tahawijina izjava "Allah je oduvijek, bez početka." On je rekao: "Ovo je fraza koju su uveli dogmatičari, jer se ne smiju Uzvišenom Allahu dodavati druga imena osim onih kojima je On Sebe nazvao ili onih kojima Ga je Resulullah ﷺ nazivao."

Druga: "Allah je iznad granica i krajnjih dometa. On je iznad toga da ima tjelesne organe i potrebu za stvarima i predmetima."

Ovakve izjave ne postoje u Kur'anu i Sunnetu. One nisu ni negirane, a ni potvrđene. One su novotarija kod mutekellimina - dogmatičara. Najpreče je da se Tahawija drži termina koji su navedeni u Kur'anu i Sunnetu.

Treća: On navodi: da se vjera svjedoči jezikom i potvrđuje srcem, a djela ne svrstava u sastavni dio imana. On je zanemario da se vjera potvrđuje djelima. Takvo njegovo mišljenje je u suprotnosti s mišljenjem većine prvih generacija (selef) sva četiri mezheba. Neka se Allah smiluje obojici imama, i Tahawiji i Ibn ebu-l-'Izzu, a i svim ostalim imamima koji su služili sunnetu i akidetu (vjerskom ubjeđenju) ehlu-s-sunneta i džema'ata.

Želja mi je da objasnim ovo vjersko ubjeđenje (akidet) veoma sažeto i jednostavno kako bi odgovaralo učenicima početnicima i koristilo širim masama. Molim Allaha da muslimani imaju koristi od ove knjige, a moj trud da upiše u dobra djela. Allah stoji iza dobre namjere. On je nama dovoljan. Divan je On Gospodar!

Naša posljednja dova je:
Hvaljen neka si Allahu, Gospodaru svjetova!

dr. Muhammed ibn Abdurrahman el-Humejjis

[3] Drugim šerijatskim izvorom, prvi je Kur'an.

PRVO POGLAVLJE

Veliki vjerski autoritet, imam iz Egipta Ebu Dža'fer el-Werrak et-Tahawi, Allah mu se smilovao, je rekao:

"Ovo je tumačenje akideta (vjerskog ubjeđenja) ehli-s-sunneta i džema'ata po mezhebu (pravcu) najpoznatijeg fakiha (poznavaoca) šerijatskih propisa Ebu Hanife en-Nu'mana ibn Sabita el-Kufije, zatim Ebu Jusufa Ja'kuba ibn Ibrahima el-Ensarije i Ebu Abdullaha Muhammeda ibn el-Hasana eš-Šejbanije - neka je Allah sa njima zadovoljan – te onoga u što su oni vjerovali obožavajući tako Gospodara svih svjetova."

(1) Govorit ćemo o Jednoći (tewhidu) Uzvišenog Allaha, vjerujući u Njegovu pomoć: Zaista je Allah Jedan. On nema saučesnika (šerik). Šerik jezički znači: onaj koji ima udjela u nečemu.

Objašnjenje:

Zaista je Uzvišeni Allah jedinstven u svemu. On je jedinstven u Svom Zatu (biću), jedinstven u Svojim djelima, jedinstven u Svojim imenima i Svojim svojstvima, jedinstven u Svojoj dostojnosti za obožavanje (ibadet). On nema saučesnika ni u čemu od ovoga. On nema saučesnika u (Svom) stvaranju ni u (Svom) upravljanju.

Samo On stvara i upravlja. **(El-'Araf, 54.)**

Postoji li, osim Allaha, ikakav drugi stvoritelj koji vas sa neba i iz Zemlje opskrbljuje? **(Fatir, 3.)**

Allah nema saučesnika ni u onome što je od koristi, ni u onome što je od štete, ni kad daje smrt, ni kad daje život, a ni u ostalim oblicima odlučivanja i planiranja u ovom svemiru. Isto tako, On nema saučesnika u Svojim savršenim imenima i Svojim savršenim svojstvima. Nema saučesnika u Svojoj božanstvenosti i u Svojoj dostojnosti da se jedino On obožava.

Čovjek neće upotpuniti svoj iman (tewhid) u Jedinog Boga dok god se ne očisti od svih ovih vrsta širka (mnogoboštva), i ne postane vjernik u Jedinog Boga kroz sve vrste tewhida, što mu je obaveza.

Dužan je, dakle, da čvrsto vjeruje da je samo Allah ﷻ Tvorac svega i da samo On upravlja svim stvorenjima (tewhidu-r-rububijje), da vjeruje da samo Njemu pripadaju svojstva savršenstva i savršena imena i da ništa od toga ne pripisuje nikom od stvorenja (tewhidu-l-esmai we-s-sifat), da samo Njega obožava, tako što neće upućivati bilo kakvu vrstu ibadeta bilo kome drugom osim Njemu (tewhid uluhijje).

Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo. **(El-Fatiha, 5.)**

A džinne i ljude, sam stvorio samo zato da Me obožavaju (ibadet čine). **(Ez-Zarijat, 56.)**

(2) Ništa nije kao On (Allahu nije ništa slično).

(3) Nema ništa što je Allah nemoćan da učini.

(4) Nema drugog boga osim Njega.

Objašnjenje:

I ništa nije kao On. Ova konstatacija je jedan od temelja vjere u Jednog Allaha (tewhida); treba čvrsto vjerovati da ništa nije kao što je Uzvišeni Allah.

Ništa nije kao On! On sve čuje i sve vidi. **(Eš-Šura, 11.)**

Allah ne liči ni na jedno Svoje stvorenje, ni po Svome Zatu (Svom Biću), ni po Svojim djelima, ni po Svojim imenima, ni po Svojim svojstvima, ni po Svojim pravima.

Nema ništa što je Allah nemoćan da učini. To znači da je Uzvišeni Allah moćan da učini ono što hoće.

I zaista On može, kada nešto hoće, samo za to rekne: "Budi!" – i ono bude. **(Ja-sin, 82.)**

Njemu ništa nije teško i ništa Mu nije nemoguće učiniti.

Allahu ništa nije nemoguće (učiniti) ni na nebesima ni na Zemlji; On, uistinu, sve zna i sve može. **(Fatir, 44.)**

To je cjelovitost i potpunost Njegove moći. Slavljen i Uzvišen neka je Allah! Ono što Allah hoće, to i bude, a ono što On neće to i ne biva. Ova konstatacija ukazuje na savršenstvo Njegove moći stvaranja (rububijjeta).

I nema drugog boga osim Njega. Ovo su riječi kojima se iskazuje vjera u Jednog, Jedinog Allaha (et-tewhid), u koju su pozivali svi Allahovi poslanici.

Mi smo svakom narodu poslanika poslali: "Allaha obožavajte, a taguta se klonite! **(En-Nahl, 36.)**

Ovo znači da niko osim Allaha nije dostojan obožavanja, zato što je On Stvoritelj, Opskrbljivač, Gospodar i Upravitelj i zbog toga je dostojan da se samo Njemu i nikom drugom upućuju sve vrste ibadeta

(pokornosti). A sve što se obožava mimo Allaha je pogrešno – neispravno (lažno), nije dostojno obožavanja.

To je zato što je On Allah istina, a one koje oni mimo Allaha mole su neistiniti (lažni). **(El-Hadždž, 62.)**

I zato što oni ne posjeduju nikakvu vlast u rukovođenju i raspoređivanju. Riječi: (I nema drugog Boga osim Allaha - we la ilahe gajruhu) sadrže negiranje obožavanja svega što je mimo Allaha. One su ujedno potvrda da samo Njemu Jedinom, pripada pravo da bude obožavan. Ove riječi negiraju obožavanje bilo koga sem Allaha, a zatim su potvrda obožavanja Jednog Jedinog Allaha. To se zove Tewhidu-l-uluhijje.

Zaključak:

Uzvišeni Allah je Jedan. On je jedan u Svom Zatu (Svom Biću), u Svojim imenima i Svojim svojstvima. Jedan je u Svojoj dostojnosti da se obožava. I ništa što je On stvorio ne liči Njemu ni u čemu od spomenutog. On sve može. Njemu ništa nije nemoguće. Ništa Mu nije komplicirano, i niko nije dostojan obožavanja osim On, Slavljeni i Uzvišeni!

Pitanja:

1. Šta znači wahdanijjetullah (Allahova jednoća?)
2. Koje su to tri vrste tewhida?
3. Koje su to tri vrste širka (pripisivanje Allahu saučesnika)?
4. Citiraj riječi kojima su svi Allahovi poslanici pozivali (svoje narode)?

DRUGO POGLAVLJE

(5) Allah oduvijek postoji, bez početka je, zauvijek je, bez svršetka je.

(6) Neće propasti niti će nestati.

(7) Biva samo ono što On hoće.

Objašnjenje:

El-Kadim - (Allah oduvijek postoji). Ne spada u Allahova imena kojima je Sebe nazvao. Njime se aludira da Uzvišenom Allahu nije prethodilo ništa, kao i to da je On bez početka, da je zauvijek i da je bez svršetka. Ovo značenje je sadržano u ajetu: *On je Prvi i Poslednji.* **(El-Hadid,** 3.)

Onaj ko je prvi, nema prije sebe nikoga i ništa, a ko je posljednji, poslije njega nema nikoga i ništa drugo. Ovaj ajet je tako objasnio Resulullah ﷺ.

"Neće propasti niti će nestati." To je kao što Uzvišeni Allah kaže: *Sve što je na Zemlji prolazno je, ostaje samo lice Gospodara tvoga, Veličanstvenog i Plemenitog.* **(Er-Rahman, 26.-27.)** i *Sve će osim Njegova lica propasti.* **(El-Kasas, 88.)**

Uzvišeni Allah je Svoja stvorenja učinio prolaznim, a Sam je vječan. On ih usmrćuje, a Sam je besmrtan. Uzvišeni Allah je Posljednji, neće nestati i kada sve nestane.

I biva samo ono što On hoće. Uzvišeni Allah je moćan da uradi sve što želi. Stoga kaže: *Ali, Allah radi ono što On želi.* **(El-Bekare, 253.)** Ako Allah želi neku stvar, stvorit će je i protiv volje svih Svojih stvorenja, a ako je ne želi ni sva stvorenja neće biti u stanju da je načine.

Ovim se iskazuje univerzalna Allahova volja koja se ne remeti. Svako dobro ili zlo u ovoj vasioni, uistinu se događa s Njegovim htijenjem i s Njegovom voljom. Njegova se volja ne može nadjačati. Što On hoće biva, a što On neće, neće ni biti. Dokazi o tome su mnogobrojni.

(8) Mašta Ga ne može dokučiti niti razum pojmiti.

(9) Ne sliči stvorenjima.

(10) Živ je, ne umire, postojan je, ne spava.

Objašnjenje:

Uzvišenog Allaha niko od Njegovih stvorenja ne može obuhvatiti svojim znanjem, kao što kaže Uzvišeni Allah: *Oni znanjem ne mogu Njega obuhvatiti.* **(Ta-ha, 110.)** Allaha ne može niko svojom maštom dokučiti niti razumom pojmiti, niti Ga može zamisliti i predstaviti.

Niko od Njegovih stvorenja ne zna kakav je On i Njegov Zat (Biće). Allah ne sliči nikome od Svojih stvorenja ni u Svom Zatu (Biću), ni u Svojim imenima i svojstvima (atributima), a ni u Svojim djelima. Slavljen neka je On i Uzvišen!

Ništa nije kao On. Uzvišeni Allah je Živ, ne umire, kao što kaže: *Ti se pouzdaj u Živog koji ne umire.* **(El-Furkan, 58.)** Zatim Allah ﷻ kaže: *Sve što je na Zemlji prolazno je, ostaje samo lice Gospodara tvog, Veličanstvenog i Plemenitog.* **(Er-Rahman, 26.-27.)** *Sve će, osim Njegova lica propasti.* **(El-Kasas, 88.)** Uzvišeni Allah živi, ne može Ga smrt zateći. On je Vječni, budan, ne obuzima ga drijemež ni san. Da nije tako, poremetila bi se ravnoteža u cijelom kosmosu. On savršeno kontrolira sve stvari u Svom vlasništvu, Slavljen i Uzvišen neka je On! Ovo je odgovor svima onima koji Uzvišenog Allaha porede sa Njegovim stvorenjima i time postaju nevjernici.

(11) Allah stvara i nema potrebe za stvorenim. On daje opskrbu bez truda i poteškoće.

(12) On usmrćuje bez straha. On proživljuje bez umora i truda.

Objašnjenje:

Uzvišeni Allah nije stvorio stvorenja zato što su Mu ona potrebna, niti iz Svoje želje da Mu ona u nečemu pomažu. Naprotiv, stvorio ih je da Ga obožavaju.

Uzvišeni Allah kaže: *A džinne i ljude sam stvorio samo zato da Me obožavaju (ibadet čine).* **(Ez-Zarijat,56.)** Uzvišeni Allah daje opskrbu svim Svojim stvorenjima, ljudima i džinnima, pticama i zvijerima kao i ostalim mimo njih, vjernicima i nevjernicima. Svakom od njih daje ono što od Njega traži, a da to ne umanjuje ništa od onoga što ima u Svom vlasništvu. On posjeduje ključeve nebesa i Zemlje. On je Slavljeni i Uzvišeni Allah. On uzima duše (usmrćuje) svojim stvorenjima bez bojazni. *Allah uzima duše u času njihove smrti.* **(Ez-Zumer, 42.)**

Niko ne može presudu Njegovu pobiti. **(Er-Ra'd, 41.)** A Uzvišeni Allah kaže: *On neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani.* **(El-Enbija', 23.)** Allah će proživjeti mrtve na Sudnjem danu. *Nevjernici tvrde da neće biti proživljeni. Reci: "Hoćete, Gospodara mi moga, sigurno ćete biti proživljeni, pa o onom što ste radili, doista, biti obaviještenu" - a to je Allahu lahko*. **(Et-Tegabun, 7.)** *Gospodam naš, Ti ćeš sakupiti sve ljude na Dan u koji nema nikakve sumnje.* **(Ali 'Imran, 9.)** Uzvišeni Allah će proživjeti ljude na Sudnjem danu, nakon njihove smrti i to Mu neće biti teško. Onaj koji oživljuje zemlju nakon njenog mrtvila (neplodnosti), vodom pomoću koje raste biljni svijet, moćan je da oživi i umrle ljude: *Isto ćemo tako mrtve oživjeti, opametite se!* **(El-A'raf, 57.)** Onaj koji ih je stvorio prvi puta, moćan je da ih po drugi put oživi. To je Uzvišenom Allahu lakše nego što vi to zamišljate.

Zaključak:

Uzvišeni Allah je zaista Prvi i Posljednji, Živi i Vječni. On radi sve što hoće. Ljudi Ga svojim znanjem ne mogu obuhvatiti. Ne obuzima Ga ni drijemež ni san. On neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani.

Pitanja:

1. Da li u Allahovim imenima postoji ime El-Kadim "Postoji oduvijek"?
2. Šta znači: Biva samo ono što On hoće?
3. Ima li saučesnika u Allahovoj volji?

TREĆE POGLAVLJE

(13) Allah je oduvijek sa Svojim svojstvima. Stvaranjem Svojih stvorenja ni u čemu se nisu uvećala Njegova svojstva, On ih je imao i prije njihovog stvaranja. Kao što je sa Svojim svojstvima od praiskona (oduvijek), tako je sa njima i zauvijek.

(14) Allah nije nakon stvaranja stvorenja stekao ime Stvoritelj, a niti sa stvaranjem svjetova ime Tvorac.

Objašnjenje:

Zaista je svako svojstvo Uzvišenog Allaha Njegovo od praiskona postojano svojstvo. Oduvijek je sa Svojim Svojstvima i prije stvaranja stvorenja. Sva Njegova svojstva su savršena. Neposjedovanje tih svojstava značilo bi nesavršenstvo. Nerazumno je Uzvišenog Allaha opisivati savršenstvom nakon nesavršenstva. Ni jedno svojstvo nije dodato Uzvišenom Allahu nakon stvaranja čovjeka. Sva je Svoja svojstva Allah imao ustanovljena prije čovjekovog stvaranja. Kao što je Uzvišeni Allah od praiskona sa svojim svojstvima i ona nemaju početka. Isto tako Allah sa njima ostaje zauvijek. Te ona nisu prolazna. Naprotiv, ta svojstva su vječna zbog vječnosti Onoga ko ih posjeduje. Slavljen neka je Allah i Uzvišen!

Uzvišeni Allah je Stvoritelj i prije nego je stvorio stvorenja. On se zvao ovim imenom prije njihovog stvaranja. Njegovo nazivanje ovim imenom nije u zavisnosti od dolaska Njegovih stvorenja na svijet. Također Allah nije stekao ime Tvorac nakon stvaranja svjetova. Naprotiv, On je Tvorac od prije njihovog prouzročenja i stvaranja. Allahova imena i svojstva (atributi) su oduvijek od kada postoji On (Njegovo biće).

Zabilježeno je da je Poslanik ﷺ rekao (u hadisu) da je Uzvišeni Allah: "Odredio određenje Svojim stvorenjima pedeset hiljada godina prije nego je stvorio nebesa i Zemlju."[4]

(15) Allah ima svu vlast i ničemu nije potčinjen. Stvoritelj je a nije stvoren.

(16) Allah proživljava mrtve nakon što im je život udahnuo, stoga je On dostojan ovog imena (muhji) i prije njihovog proživljenja, kao i imena Stvoritelj prije njihovog stvaranja.

[4] Muslim (2563) o Kaderu, poglavlje "Polemika između Adema i Musaa." Ahmed (11/169), a bilježe ga i drugi od Abdullaha ibn Omera (merfu') koji ga prenosi od Poslanika.

(17) Sve je to tako jer je Allah u svemu Svemoćni, i ni jedna stvar ne može bez Njega, On je za sve potreban. Svaki posao je Njemu lahak. Ništa Mu nije potrebno. *Ništa nije kao On. On sve čuje i sve vidi.* **(Eš-Šura, 11.)**

Objašnjenje:

Uzvišeni Allah je Gospodar u svim segmentima vlasti. To je bio i prije nego je stvorio ikoga od Svojih stvorenja. Sva Allahova imena i njihova značenja su postojana kod Njega i prije i poslije svega.

Uzvišeni Allah udahnjuje život mrtvima nakon proživljenja i On je dostojan ovog imena i prije nego ih oživi. Kako je On Stvoritelj nakon što je stvorio stvorenja, On je dostojan tog imena i prije nego ih je stvorio.

Allah, Uzvišeni i Slavljeni, sve može. Ako nešto želi učinit će, a ako nešto ne želi, to neće ni biti. Ovo je Njegova univerzalna volja određenja od koje ništa ne može odstupati i ona nikada ne izostaje. O ovome mu'tezile kažu: Allah je moćan u svemu onome što spada u domen Njegove moći. Ljudska djela nisu u domenu Njegove moći. Ovo je poricanje Allahovog svojstva Savršenstva. Zaista Uzvišeni Allah sve može, kako i Sam o Sebi kaže: *Zaista Allah sve može (Allah je kadar sve).* **(El-Bekare, 284.)**

I sve što postoji na ovom svijetu biva Allahovom voljom i pod Njegovom je kontrolom. Vjerovanje u ovo je nužna posljedica vjerovanja u Allaha kao Tvorca -Rubbubijjet. Svaka stvar u ovom svemiru je ovisna o Uzvišenom Allahu. Ovisna je o Njemu za svoje stvaranje i postojanje. Svaka stvar i svaki posao Allahu su jednostavni (lahki), kao što i Sam Uzvišeni Allah kaže: *A to je Allahu, uistinu, lahko.* **(El-Hadid, 22.)** Slavljenom i Uzvišenom Allahu nije potrebna ničija pomoć, a On je svima nužno potreban. Ta potreba za Uzvišenim Allahom je trajna i stalna. Ona je nepromjenljiva. Ona nije povremena i mjestom ograničena. *Ništa nije kao On, On sve čuje i sve vidi.* **(Eš-Šura, 11.)**

Zaključak:

Allahova lična svojstva (zatijje) su oduvijek. Svojstva Njegovih djela su oduvijek po svojoj vrsti, iako se pojedinačno vremenom manifestiraju. Njegova svojstva su vječna sa Njegovom vječnošću. On je dostojan svih Svojih imena i svih Svojih svojstava i prije stvaranja stvorenja i poslije njihovog stvaranja.

Pitanja:

1. Da li znači da Allahova moć zahtijeva postojanje potčinjenih?
2. Da li je Allahova Moć izvršna u svakoj stvari?
3. Sta znače riječi Uzvišenog Allaha: *I ništa nije kao On*?

ČETVRTO POGLAVLJE

(18) Allah je Svojim Znanjem stvorio sva stvorenja.

(19) Svojim stvorenjima je odredio sudbine.

(20) Odredio je svima njima njihov edžel (čas smrti).

(21) Ništa Mu nije bilo skriveno prije nego ih je stvorio. Znao je šta će ljudi raditi prije nego su stvoreni.

Objašnjenje:

Uzvišeni Allah je stvorio stvorenja Svojim znanjem o njima, kako kaže: *A kako i ne bi znao Onaj koji stvara, Onaj koji sve potanko zna, koji je o svemu obaviješten.* **(El-Mulk, 14.)** Allahovo znanje obuhvaća svaku stvar, kako i sam Uzvišeni kaže: *On zna šta su radili i šta ih čeka. Oni znanjem ne mogu Njega obuhvatiti.* **(Ta-ha, 110.)**

Allah sve zna šta je bilo i šta će biti, Allah sve zna šta se nije desilo, jer da se je desilo znao bi kako će se desiti. *Njemu ne može ništa, ni trunčica jedna ni na nebesima ni na Zemlji, izmaći, i ne postoji ništa, ni manje ni veće od toga, što nije u jasnoj Knjizi.* **(Sebe, 3.)** Ništa ne izmiče Njegovoj kontroli.

Njegovo znanje obuhvaća cjeline i pojedinosti i sve što postoji Uzvišeni Allah je stvorio sa sudbinom (određenjem). Allah kaže: *Mi sve s određenjem stvaramo.* **(El-Kamer, 49.)** Uzvišeni kaže: *I On je sve stvorio i kako treba uredio!* **(El-Furkan, 2.)** I dobro i zlo su predodređeni, a svaka stvar je stvorena s predodređenjem. U ovome je odgovor onima koji tvrde da zlo nije Allahovo stvorenje.

Uzvišeni Allah je Svojim stvorenjima odredio kraj ili "edžel" kojeg ne mogu prekoračiti. *I kada dođe njihov kraj, neće ga moći ni za tren jedan ni odložiti ni ubrzati.* **(El-A'raf, 34.)** Ništa ne može ubrzati ili odložiti kraj kojeg je Allah nekome propisao.

Uz sve ovo, Uzvišeni Allah je sve znao i neprekidno sve zna prije nego je stvorio Svoja stvorenja. Znao je ko će biti sretan, a ko nesretan, ko će biti dobar, a ko zao čovjek. Sve je to znao prije njihovog stvaranja. Znao je šta će im se dogoditi, kojeg dana i kako. Slavljen neka je Uzvišeni Allah! Njegova stvorenja ne mogu ništa od Njega sakriti.

Zaključak:

Allah je stvorio stvorenja Svojim znanjem i odredio sudbinu svakoj stvari. I ništa Mu nije nepoznato o Njegovim stvorenjima i o njihovim djelima. Sve je to znao prije nego ih je i stvorio.

Pitanja:

1. Šta znače riječi: "Svim stvorenjima je odredio mjeru"?
2. Da li je Allah znao za djela ljudi prije nego je ljude stvorio?

PETO POGLAVLJE

(22) Allah je Svojim robovima naredio da Mu budu pokorni i zabranio im da Mu budu neposlušni.

(23) Sve se odvija po Njegovom određenju i Njegovoj volji. Njegova volja je izvršna. Njegovi robovi imaju onoliko svoje volje koliko im On dopušta. Ono što On hoće da im se desi to biva, a što On neće to im i ne bude.

Objašnjenje:

Allah je naredio Svojim stvorenjima da Mu budu pokorni i obećao im za tu pokornost veliku nagradu, a zabranio da Mu budu neposlušni i zaprijetio im kaznom za neposlušnost.

Tako Uzvišeni kaže: *Onoga ko se pokorava Allahu i Poslaniku Njegovu - On će uvesti u džennetske bašče, u kojima će vječno ostati, i to je uspjeh veliki. A onoga ko se bude protiv Allaha i Poslanika Njegova dizao i preko granica Njegovih propisa prelazio - On će u vatru baciti, u kojoj će vječno ostati; njega čeka sramna patnja.* **(En-Nisa', 13.-14.)**

Tahawijino objašnjenje, Allah mu se smilovao, o Allahovoj naredbi i zabrani poslije tumačenja o Allahovom stvaranju, ukazuje na to da Stvoritelju pripada naredba i zabrana, kao što i Sam Uzvišeni kaže: *On stvara i odlučuje.* **(El-A'raf, 54.)**

I sve se odvija po Njegovoj odredbi i Njegovoj volji. Ni jedna stvar ne biva bez volje Uzvišenog Allaha. Ništa se u ovom kosmosu ne može dogoditi bez Njegove volje. Volja Uzvišenog Allaha je konačna i izvršna. Ona nikada ne izostaje. To je univerzalna Allahova volja određenja. Pomoću nje se ostvaruje sve što Uzvišeni Allah želi da se dogodi u ovom kosmosu, bilo dobro ili zlo.

Uzvišeni kaže: *Onoga koga hoće – Allah ostavlja u zabludi, a onoga koga hoće - na pravi put izvodi.* **(El-En'am, 39.)** Također, Uzvišeni kaže: *A da je Allah htio oni se ne bi međusobno ubijali, ali Allah radi ono što On želi.* **(El-Bekare, 253.)** Slobodna volja ljudi ne izlazi iz okvira Allahove volje i onoga što On hoće da im bude, kako Uzvišeni kaže: *A vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće!* **(Et-Tekwir, 29.)**

Ova univerzalna volja je drugačija od šerijatske (volje) koja može nekad da se ne ostvari. Nekada Allah voli neku stvar, a neće da se ona dogodi, a nekada Allah mrzi neku stvar, ali hoće da se dogodi zbog neke mudrosti (pouke) koju samo On zna. Ono što Allah hoće Svojim robovima to bude, a ono što neće da im se dogodi to se ne može njima ni dogoditi, makar to oni svi željeli.

Ovo je suprotno kaderijskom učenju po kome je grijeh kojeg čovjek učini rezultat njegove volje, neovisno od Allahove volje i da Uzvišeni Allah

ne želi da se taj grijeh dogodi. Sam čovjek je počinitelj tog grijeha. On ga želi bez Allahove volje. Na ovaj način oni su učinili čovjeka onim koji želi i čini stvari bez Allahove volje.

(24) Uzvišeni Allah upućuje na pravi put one koje On hoće. Svojom milošću ih čuva i zaštićuje. Svojom pravednošću pusti u zabludu, ponizi i iskuša koga hoće.

(25) Svi ljudi se nalaze, po Njegovoj volji, između Njegove milosti i Njegove pravednosti.

Objašnjenje:

Uzvišeni Allah je Onaj koji upućuje u vjeru one Svoje robove koje On hoće, i čuva ih od zablude i udaljuje ih od zablude i griješenja i spašava ih od toga, i njegovih štetnih posljedica na ovom i budućem svijetu. Pa koga Allah takvim učini, to je Allahova milost i dobročinstvo na čemu treba biti zahvalan. Isto tako, Uzvišeni Allah pusti da neki Njegovi robovi zalutaju. On im uskrati Svoju pomoć i prepusti ih same sebi. Ostavi ih pristupačne šejtanu i ne uzima ih u zaštitu. Na taj način ih iskušava, a oni padaju u zabludu i griješenje. To je pravda Uzvišenog Allaha. On posjeduje dalekosežnu mudrost i apsolutnu pravičnost. Dokaz da je Uzvišeni Allah Onaj koji izvodi na pravi put onoga koga hoće, a ostavlja u zabludi onoga koga hoće su Njegove riječi: *Onoga koga hoće - Allah ostavlja u zabludi, a onoga koga hoće - na pravi put izvodi.* **(El-En'am, 39.)**

I riječi Uzvišenog: *On u zabludi ostavlja onoga koga hoće, a na pravi put ukazuje onome kome On hoće.* **(En-Nahl, 93.)**

Također Uzvišeni kaže: *Ti, doista, ne možeš uputiti na pravi put onoga koga ti želiš da uputiš, - Allah upućuje na pravi put onoga koga On hoće.* **(El-Kasas, 56.)**

Sve je to, dakle, od Uzvišenog Allaha. Ovo je od temelja akide ehli-s-sunneta nasuprot mu'tezilama koji kažu da su ljudska djela njima stvorena. Onoga ko slijedi pravi put Allah je uputio Svojom dobrotom i Svojom blagodati, a onoga ko slijedi zabludu Allah je ostavio u zabludi Svojom pravičnošću.

Svi ljudi se kreću Allahovom voljom između ove dvije stvari, između Allahove dobrote i Allahove pravičnosti. Čovjek može biti vjernik, upućen ili nevjernik, u zabludi. Vjernik je upućen da ide pravim putem zahvaljujući dobroti Uzvišenoga Allaha, Njegovom znanju, neograničenoj mudrosti, plemenitosti i blagodarnosti. Onaj koji živi u zabludi okrenut je nevjerstvu i griješenju i to po pravičnosti i znanju Uzvišenog Allaha i Njegove neograničene mudrosti. Niko ne može biti izvan Allahove volje: *A vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova neće!* **(Et-Tekwir, 29.)**

Dešava se da čovjek, ponekad, sam krene pravim putem, uz Allahovu pomoć, a potom ga Uzvišeni Allah kazni zbog nekog grijeha ili nemara, pa ga ostavi u zabludi. Poslije toga mu stigne Allahova uputa. Katkada čovjek zaluta u totalnu zabludu, da nas Allah zaštiti od toga. Sve se odvija voljom Uzvišenog Allaha.

Zaključak:

Allah je naredio stvorenjima da Mu budu pokorni. Zabranio je da mu budu neposlušni. Sve što se događa biva Njegovom odredbom i voljom. Čovjekova volja je pod kontrolom Allahove volje. On upućuje na pravi put onoga koga hoće, a ostavlja u zabludi onoga koga On hoće. Niko ne može učiniti ništa od onoga što Allah neće.

Pitanja:

1. Šta je Uzvišeni Allah naredio, a šta je zabranio?
2. Da li Allahova volja obuhvaća dobro i zlo?
3. Objasni na šta se misli: "da Uzvišeni Allah ostavlja u zabludi koga hoće svojom pravednošću."

ŠESTO POGLAVLJE

(26) Allah je visoko iznad toga da neko odbije Njegovu naredbu i da Mu bude ravan.

(27) Niko ne može odbiti Njegovu odredbu i ništa ne može Njegovu presudu odgoditi, i niko Ga ne može nadvladati.

Objašnjenje:

Svemoćni Allah je Uzvišen. Niko Mu ravan nije i ne može se suprotstaviti Njegovoj naredbi u Njegovoj presudi, Njegovoj moći stvaranja i Njego*voj vlasti. Niko* Mu nije ravan ni u čemu od toga. Niko Mu nije ravan u Njegovim imenima i Njegovim svojstvima. On je Slavljeni i Uzvišeni! *Niko nije kao On.* **(Eš-Šura, 11.)** Uzvišeni kaže: *Zato ne činite svjesno druge Allahu ravnim!* **(El-Bekare, 22.)**

Kada Uzvišeni Allah odredi da nešto bude on to i izvrši (sprovede). Kada bi se sva stvorenja udružila da steknu neku korist koju Allah ne da, ili da spriječe štetu koju On odredi, ne bi imali načina da to učine. Uzvišeni Allah kaže: *Ako te od Allaha neka nevolja pogodi - pa niko je osim Njega ne može otkloniti; a ako ti kakvo dobro podar, - pa, samo je On Svemoćni.* **(El-En'am, 17.)**

Također, Uzvišeni kaže: *Milost koju Allah podari ljudima niko ne može, poslije Njega, dati.* **(Fatir, 2.)** *I zaista On može, kada nešto hoće, samo za to rekne "Budi!" - i ono bude.* **(Ja-sin, 82.)** Kada Uzvišeni Allah donese neku presudu ta presuda je izvršna. Ona teče. Ništa je ne može odgoditi: *A Allah sudi! Niko ne može presudu Njegovu, odgoditi.* **(Er-Ra'd, 41.)**

Kada Allah nešto hoće, Njegova volja je izvršna, ne može se pobiti. Ona je izvršna nad svim stvorenjima: *A Allah čini šta hoće, ali većina ljudi ne zna.* **(Jusuf, 21.)**

Zaključak:

Uzvišeni Allah je nad svim. Niko Mu nije ravan ni u čemu. Niko i ništa Mu nije slično. Njegova odredba se ne može odbiti, Njegova presuda se ne može odgoditi. Niko Ga ne može nadvladati.

Pitanja:

1. Šta znači: Allahu se niko ne može suprotstaviti i niko Mu ravan nije?
2. Da li neko ili nešto, može odgoditi Allahovu odredbu ili presudu?

SEDMO POGLAVLJE

(28) Mi u sve prethodno vjerujemo i čvrsto smo ubjeđeni da je sve što se dešava samo od Allaha.

(29) I vjerujemo da je Muhammed Njegov rob izabranik, Njegov odlikovani vjerovjesnik i Njegov poslanik s kojim je zadovoljan.

Objašnjenje:

Mi čvrsto vjerujemo u sve o čemu smo prethodno govorili, i u to smo čvrsto ubjeđeni. Bez imalo sumnje to je naše konačno opredjeljenje. Muhammed ﷺ je najpoznatije ime od svih časnih imena našeg Poslanika. U njemu su sadržana mnoga časna svojstva s kojima je pohvaljen. On je Muhammed, sin Abdullaha ibn Abdulmuttaliba ibn Hašima. Porijeklom je od plemena Kurejš, iz srednjeg arapskog staleža, najplemenitijeg i najstarijeg roda. Robovanje Allahu ﷻ je najčasniji stepen u životu čovjeka, kao što Uzvišeni Allah kaže: *Hvaljen neka je Onaj koji je u jednom času noći preveo Svoga roba...* **(El-Isra', 1.)**

Također, Allah kaže: *A ako sumnjate u ono što objavljujemo robu Svome ...* **(El-Bekare, 23.)**

I kaže: *A kad je Allahov rob ustao da Mu se pomoli, oni su se u gomilama oko njega tiskati stali.* **(El-Džinn, 19.)**

Uzvišeni Allah je odabrao Muhammeda između najboljih Svojih stvorenja i uzdigao ga iznad svih zemaljskih stvorenja. On je odabrani Poslanik. Privilegovan je kod Allaha. On je Poslanik s kojim je Allah zadovoljan. Poslan da okonča Njegove objave. Objavio mu je najčasniju i najveličanstveniju Knjigu.

(30) Muhammed je posljednji vjerovjesnik, vođa bogobojaznih, prvak poslanika. On je miljenik Gospodara Svjetova, sallallahu 'alejhi we sellem.

(31) Svaka tvrdnja o poslanstvu poslije Muhammeda ﷺ je zabluda i slijeđenje strasti.

Objašnjenje:

Muhammed ﷺ je posljednji vjerovjesnik - donosilac objave. Uzvišeni Allah kaže: *Muhammed nije roditelj nijednom od vaših ljudi, nego je Allahov Poslanik i posljednji Vjerovjesnik.* **(El-Ahzab, 40.)** On osjeća najviše strahopoštovanja prema Allahu i on je najbogobojazniji.

Resulullah ﷺ je i sam rekao: "Ja od svih vas najviše osjećam strahopoštovanje prema Allahu i najbolje poznajem Allahove zabrane (granice)."[5]

Također je Poslanik rekao: "Od svih vas ja sam i najbogobojazniji i najbolje znam Allahove granice."[6]

Neka je Allahov blagoslov i mir na njega! On je prvak svih vjerovjesnika kao što kaže: "Ja sam prvak Ademove djece (ljudi), ne hvaleći se."[7]

Resulullah ﷺ je najčasnije Allahovo stvorenje. On je miljenik Gospodara svjetova, Slavljenog i Hvaljenog. Allah ga je odlikovao, odabrao, približio i primakao sebi mimo svih drugih. Resulullah ﷺ je rekao: "Allah je mene uzeo za Svoga prijatelja (halila), kao što je uzeo Ibrahima za prijatelja (halila),"[8] ovdje Poslanik ﷺ govori sam o sebi.

Svaka tvrdnja o poslanstvu poslije Muhammeda ﷺ je zabluda i krivovjerstvo, te skretanje s pravog puta u propast. Onaj ko zagovara poslanstvo za sebe, poslije Resulullaha, ili za nekog drugog, postaje nevjernik.

Isto tako, onaj ko u to povjeruje postaje i sam nevjernik, pa čak ko u to i posumnja postaje nevjernik. Vjernik vjeruje da nema drugog vjerovjesnika poslije Muhammeda ﷺ.

Može se desiti da poslije njega neki lažac zagovara poslanstvo i dođe sa nekim neobičnim stvarima, pa da pridobije sebi sljedbenike. Međutim on će se brzo razotkriti, a njegovo zagovaranje će propasti kao što je propalo svakom onom ko je sebi tvrdio poslanstvo poslije Resulullaha ﷺ.

(32) Resulullah je poslan svim džinnima i cijelom čovječanstvu sa Allahovom istinom, uputom i nurom.

Objašnjenje:

Zaista je Vjerovjesnik ﷺ najveći Allahov Poslanik. Objava koja mu je dostavljena upućena je svijetu džinna i svijetu ljudi. Svaki poslanik prije njega bio je poslan samo svome narodu, a Poslanik ﷺ je poslan svim stvorenjima od ljudi i od džinna, kao što kaže Uzvišeni Allah: "*A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali.*" *A* Resulullah ﷺ je rekao: "Poslanici su slati izričito svojim narodima, a ja sam poslat cijelom čovječanstvu." Allah ga je poslao sa istinom i uputom, kao što Uzvišeni kaže: *On po Poslaniku Svome*

[5] Ovaj hadis bilježi Buharija u Poglavlju o braku, pod naslovom: "Podsticaj na ženidbu" 9/104 h(5063). Hadis Enesa ibn Malika.

[6] Uvrstio gaje Buharija u "Poglavlje o imanu", odlomak: Resulullahov govor: "Ja od svih vas znam najviše o Allahu..." (13/70) h20 hadis od Aiše r.a..

[7] Bilježi ga Ahmed u El-Musnedu 3/2 i Tirmizija u Ez-Zuhdu poglavlje o "Šefa'atu" h(36188) i Ibn Madže u Ez-Zuhdu poglavlje o Šefa'atu h(4308), iz hadisa Ebu Seida el-Hudrije.

[8] Prenosi ga Muslim u poglavlju o "Zabrani izgradnje mesdžida na mezarlucima" 1/337 h(532)

šalje uputstvo i vjeru istinitu, da bi je uzdigao iznad svih vjera, makar ne bilo pravo mnogoboščima. **(Es-Saff, 9.)**

Allah ga je poslao sa svjetlom Upute na pravi put. Uzvišeni kaže: *A od Allaha vam dolazi svjetlost i Knjiga jasna.* **(El-Ma'ide, 15.)** Kur'an je izvor Allahove svijetle upute, on je svjetlost i lijek za ljudska srca.

Zaključak:

Poslanik ﷺ je odabrani Vjerovjesnik, kojeg je Uzvišeni Allah poslao svijetu džinna i svijetu ljudi s uputom i vjerom istine. On je posljednji Vjerovjesnik i nakon njega nema drugih Vjerovjesnika.

Pitanja:

1. Da li je Resulullah ﷺ poslat svim stvorenjima ili isključivo svome narodu?
2. Kakva je šerijatska odredba za onoga ko zagovara poslanstvo nakon Resulullaha ﷺ za sebe ili za nekog drugog?

OSMO POGLAVLJE

(33) Zaista je Kur'an Allahov govor, od Njega je kao govor potekao bez ulaženja u kakvoću. Dostavio ga je Svome Poslaniku putem objave. Vjernici su ga prihvatili istinski. Postali su čvrsto ubijeđeni da je on istinski Allahov govor i da nije stvoren kao govor ljudi. Ko čuje Allahov govor i ustvrdi da je on kao govor ljudi, postaje nevjernik. Allah je takvog pokudio, prekorio i zaprijetio mu Džehennemom.

Uzvišeni kaže: *U Sekar (Džehennem) ću Ja njega baciti.* **(El-Muddessir, 26.)**

A pošto je Allah zaprijetio Džehennemom onome ko kaže: *Ovo nije ništa drugo do govor ljudi!* **(El-Muddessir, 25.)**, mi shvatismo i čvrsto povjeravasmo da je to govor Stvoritelja ljudi, i da ne sliči njihovom govoru.

Objašnjenje:

Kur'an je Allahov ﷻ govor, od Njega je potekao. Mi ne znamo kako Uzvišeni Allah govori, ali je Njegov govor istinit. Allahov govor je postojano svojstvo Allahovog savršenstva. Neposjedovanje tog svojstva značilo bi manjkavost, a Uzvišeni i Slavljeni Allah je izuzet od bilo kakve manjkavosti. Allah kaže: *A Allah je sigurno s Musaom razgovarao.* **(En-Nisa', 164.)** Kelam – Allahov govor je postojano svojstvo Uzvišenog Allaha na način koji odgovara Njegovom savršenstvu i Njegovoj uzvišenosti. Kur'an je Njegov govor. Uzvišeni kaže: *Ako te neki od mnogobožaca zamoli za zaštitu, ti ga zaštiti da bi saslušao Allahove riječi, a potom ga otpremi na mjesto pouzdano za njega.* **(Et-Tewbe, 6.)**

Pod "Allahovim govorom" podrazumijeva se Kur'an. Kur'an je uistinu Allahov govor. Objavio ga je Svome poslaniku Muhammedu ﷺ putem objave. Vjernici (mu'mini) u to vjeruju. Shvatili su i čvrsto su ubijeđeni da je Kur'an govor Uzvišenog Allaha i da nije stvoren, a svojstva su dio Allahovog Bića (Zata). Svojstva Uzvišenog Allaha postoje oduvijek i nisu stvorena. Što se tiče ljudskog govora, on je nešto što je stvoreno kao i ljudi. Svako onaj ko smatra da je Kur'an ljudski govor, on je nevjernik (kafir). Uzvišeni Allah je takvom zaprijetio džehennemskom vatrom, kao što Slavljeni kaže: *I rekao je: "Ovo nije ništa drugo do vradžbina koja se nasljeđuje, ovo su samo čovjekove riječi!" U Džehennem ću Ja njega baciti!* **(El-Muddessir, 24.-26.)**

Kada su vjernici vidjeli kako Allah prijeti Sekarom (Džehennemom) onome ko smatra da je Kur'an govor čovjeka, shvatiše da je Kur'an govor Stvoritelja i da ne liči na njihov govor. Svako Allahovo svojstvo razlikuje se od svojstava Allahovih stvorenja kao što se Allahovo Biće (Zat) razlikuje od bića ljudi.

Zaključak:

Kur'an je stvarni Allahov govor. On nije stvoren. Ko ga smatra ljudskim govorom, postaje nevjernik.

Pitanja:

1. Šta kažeš o Kur'anu?
2. Kakva je šerijatska odredba za onoga ko smatra da je Kur'an stvoren?

DEVETO POGLAVLJE

(34) Onaj ko opisuje Allaha ﷻ nekim ljudskim svojstvom, postaje nevjernik. Ko ovo shvati kako treba razuman je i udaljio se od riječi onih koji ne vjeruju. I on zna da Uzvišeni Allah sa Svojim svojstvima nije kao čovjek.

Objašnjenje:

Ako čovjek na bilo koji način opiše Uzvišenog Allaha nekim ljudskim svojstvom i uporedi Allaha sa Njegovim stvorenjima u smislu Njegovih imena, svojstava ili pak njihove kakvoće, postaje nevjernik u Uzvišenog Allaha, koji kaže: *I ništa nije kao On. On sve čuje i sve vidi.* **(Eš-Šura, 11.)**

Ako čovjek ovo sazna, razumije i shvati, pa i pored toga poredi Uzvišenog Allaha sa ljudima, smatra se nevjernikom. Taj će morati jedanput naučiti i ograditi se od riječi onih nevjernika kojima je Uzvišeni Allah odredio Džehennem za vječno boravište. On će shvatiti da Uzvišeni Allah sa Svojim svojstvima, njihovom kakvoćom i stvarnim njihovim značenjima, ne može nikada biti kao čovjek.

Zaključak:

Svojstva Uzvišenog Allaha nisu kao svojstva ljudi. Ako u bilo kojem smislu neko opiše Uzvišenog Allaha svojstvima ljudi, taj postaje nevjernik.

Pitanja:

1. Kako dokazati da Allahova svojstva nisu kao svojstva ljudi?
2. Kakav je šerijatski propis za onoga ko je izjednačio Allahova svojstva sa svojstvima ljudi?

DESETO POGLAVLJE

(35) Istina je da će stanovnici Dženneta vidjeti Uzvišenog Allaha. O ovome se ne znaju pojedinosti i način.

Vidjet će Ga onako kako kaže Uzvišeni Allah: *Toga dana će neka lica radosna biti, u Gospodara svoga će gledati.* **(El-Kijame, 22.-23.)**

To viđenje će biti onako kako to Allah hoće i zna. Sve što je o tome dostavljeno od Resulullaha ﷺ u vjerodostojnim (sahih) hadisima, je onako kao što je on rekao i ima značenje onako kako je On htio. Mi se ne upuštamo u tumačenje toga na svoj način. Mi ne zamišljamo to viđenje svojom maštom. Niko se neće spasiti i uspjeti u svojoj vjeri sem onaj koji se potpuno preda Uzvišenom Allahu i Njegovom Poslaniku ﷺ i koji sve ono što ga u sumnju dovodi vrati Onome koji sve zna.

Objašnjenje:

Vjernici će vidjeti svoga Uzvišenog Gospodara na Sudnjem danu svojim vidom, što je jasno potvrđeno Kur'anom i Sunnetom. Uzvišeni Allah je rekao: *Toga dana će neka lica blistava biti, u Gospodara svoga će gledati.* **(El-Kijame, 22.-23.)**

Također, Uzvišeni kaže: *One koji čine dobra djela čeka nagrada, i više od toga (zijade)!* **(Junus, 26.)** Resulullah ﷺ je riječi *i više od toga (zijade)* protumačio da znače gledanje u lice Uzvišenog Allaha. Stoga Poslanik ﷺ kaže: "Vi ćete svakako vidjeti svoga Gospodara kao što vidite ovaj Mjesec, i nećete osjetiti nikakvu tegobu zbog gledanja u Njega."[9] Ovo ne znači da će vjernici Allaha ﷻ moći obuhvatiti pogledom - ne dao Allah - već znači da će to viđenje biti stvarno, očinjim vidom, a ne samo doživljaj srcem. Naprotiv, to će biti najdragocjenija blagodat u kojoj će uživati stanovnici Dženneta. Mnogobrojni Resulullahovi hadisi govore o tome u ovom poglavlju. Oni su mutevvatir (sa velikim nizom prenosilaca), a u njih je potpuno sigurna većina imama. Cilj ovih ajeta i hadisa je jasan efekat da će vjernici stvarno vidjeti svoga Gospodara na Sudnjem danu. Mi iskreno vjerujemo u sve što je o tome rečeno u Kur'anu i Sunnetu i ne trudimo se da ih drugačije tumačimo prema svom ograničenom mišljenju. Isto tako, ne trebamo to sebi predočavati maštom da se ne udaljimo od istine.

Zaista, ako neko želi spas od zabluda i raznih devijacija, naći će ga ako se potpuno preda Allahu Uzvišenom i Njegovom Poslaniku, u svemu što je do nas došlo vjerodostojnim predajama. A ukoliko neko dođe u dilemu po nekom pitanju, njegovo tumačenje će prepustiti Allahu. Kao što Allah ﷻ kaže: *Oni čija su srca pokvarena – željni smutnje i svog tumačenja - slijede one što su manje jasni. A tumačenje njihovo zna samo Allah. Oni koji su dobro u nauku upućeni*

[9] Ovaj hadis je uvrstio Buharija u **Knjizi o vaktovima namaza**, poglavlje: "Vrijednost ikindije-namaza" II/33 h(54), zatim Muslim u **Knjizi o džamijama** poglavlje: "Vrijednost sabaha i ikindije-namaza" I/439 h((633) iz hadisa Džerira ibn Abdullaha.

govore: "Mi vjerujemo u njih, sve je od Gospodara našeg!" A samo razumom obdareni shvaćaju. **(Ali 'Imran, 7.)**

(36) Islam ne može stajati na čvrstim temeljima osim ako je zasnovan na potpunoj pokornosti i predanosti Allahu. Onaj ko traži ono što svojim znanjem ne može dokučiti i ne zadovoljava se istinskom predajom Allahu, njegova ga želja udaljava od čistog tewhida - čiste vjere u Jednog Boga, od jasne spoznaje i ispravnog imana (vjerovanja). On nesigurno tumara između nevjerstva i vjere, svjedočenja istine i njenog odbacivanja, te između potvrde vjere i negiranja, sumnjičav, izbezumljen, bolestan, niti je vjernik koji potvrđuje vjeru, a niti nevjernik koji je odbacuje.

Objašnjenje:

U istinskom Islamu će ostati čvrst samo onaj koji se potpuno preda učenju Kur'ana i Sunneta, u njih povjeruje i po njima postupa, i ne suprotstavlja im se strastima niti sumnjama, a ni mišljenjem, razumom i logikom.

Ako čovjek traži neko saznanje do kojeg ne može doći, jer mu ga je Uzvišeni Allah učinio nedostupnim, a vezano je za Slavljenog Allaha, za Njegovu mudrost i Njegovu odredbu i ako njegova pamet i razum ne prihvaćaju Allahovu i Poslanikovu ﷺ želju i predanost u onome što oni hoće, on će s tom svojom namjerom biti uskraćen da spozna čistu vjeru u Jednog Boga (tewhid), onakvu kakva je u stvarnosti, kao i čistu spoznaju Uzvišenog Allaha. Bit će uskraćen da spozna ispravno vjerovanje koje se gradi na potvrđivanju, pokornosti, odobravanju i predanosti. On će postati kolebljiv između prihvatanja istine i njenog odbijanja, između vjerovanja u šerijatske propise Kur'ana i hadisa i nevjerovanja u iste, te njihovog prihvaćanja i neprihvaćanja. Njega će obuzimati sumnje, izbezumljenost i bolesna mašta i on će besciljno lutati, nemajući konačan stav. On, niti je iskreni vjernik s potpunim imanom, a niti je otvoreni nevjernik koji osporava i niječe vjeru u potpunosti. Suština imana je prihvaćanje vjere i predanost vjeri čak i u stvarima čija je mudrost nedokučiva i čiju suštinu katkada ni razum ne može dokučiti. Tada se mora zadovoljiti objašnjenjem Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika ﷺ.

(37) Nije ispravno vjerovanje (iman) u Allahovo viđenje onih muslimana koji to viđenje zamišljaju ili komentarišu onako kako oni razumiju, jer je neosnovano tumačenje (te'wil) Allahovog viđenja - i svakog pojma koji pripada Božanstvu - zabranjeno. U to treba vjerovati i to je vjerovanje muslimana. Ko se ne bude čuvao nijekanja i ne prestane s poređenjima, pada u grijeh i ne vjeruje u Allahovo savršenstvo (tenzih) - zaista je naš Uzvišeni Gospodar opisan svojstvima jednoće (wahdanijjeta) i atributima svojstvenim samo Njemu i nikome više od živih stvorenja.

Objašnjenje:

Nije ispravno vjerovanje (iman) onih muslimana koji viđenje Uzvišenog Allaha komentarišu po svom shvaćanju, ili Ga stvarno zamišljaju, ili pak misle da posjeduju moć spoznaje Njegove kakvoće. Takav musliman griješi i ne vjeruje u viđenje Allaha ispravnim vjerovanjem, jer niko osim Allaha ne zna kakvo će to viđenje biti. Saznanje o Allahovom viđenju (ru'ji) i tome slično, a stoje vezano za Uzvišenog Stvoritelja, može imati ispravno tumačenje jedino ako se ne objašnjava i ne uspoređuje sa nečim što je ljudima poznato na ovom svijetu (dunjaluku). Moramo vjerovati u ispravno značenje na koje to viđenje upućuje i ne smijemo razmišljati o kakvoći. Moramo vjerovati u pravo značenje na koje nas upućuje (ru'ja) i da ne kalkuliramo s pretpostavkama već da se pokoravamo i predamo u potpunosti vijesti Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika ﷺ. To bi bila prava vjera muslimana koju je Allah ﷻ dostavio po Svom Poslaniku ﷺ. Musliman je dužan da se čuva dvije stvari:

Prvo: Ne smije negirati ono čime je Sebe Allah opisao. On ne smije da u to ne vjeruje ili da iskrivljuje njegovo pravo značenje.

Drugo: Musliman ne smije porediti Uzvišenog Allaha ni u čemu sa Njegovim stvorenjima, bilo da se to poređenje odnosi na Njegovo Biće (Zat), ili na Njegova djela, imena i svojstva. Ovo dvoje je sadržano u riječima Uzvišenog Allaha: *I ništa nije kao On, On sve čuje i sve vidi.* **(Eš-Šura, 11.)**

Prvi dio ajeta negira bilo čije poređenje i sličnost sa Uzvišenim Allahom, a drugi dio potvrđuje Allahova svojstva (sifate). Ajet, dakle, objedinjuje tenzih - negiranje svake manjkavosti i isbat - potvrdu Allahovih svojstava. Ko se ne bude klonio ove dvije stvari (negiranja i poređenja) zalutat će u svom vjerovanju i zgriješiti. On je daleko otišao od istine i ne drži do Allahovog savršenstva koje je neprikosnoveno i po kome je Allah svojim savršenstvom siguran od pridruživanja saučesnika, dvojnika, rivala i premca. To je stoga što je Uzvišeni Allah opisan svim svojstvima jedinstvenosti (wahdanijjeta) u Svom Biću (Zatu), u Svojim djelima (ef'alihi) i Svojim imenima (esmaihi), i Svojim svojstvima (sifatihi), u Svom stvaranju (halkihi) i Svom naređivanju (emrihi). On je opisan jedinstvenim atributima u svemu tome. On je Jedan Jedini, Utočište svakome. On nema saučesnika i dvojnika i niko se ne može porediti s Njim. Niko ne može imati Njegova značenja. Niko od stvorenja ne liči Njegovom Biću (Zatu), Njegovim djelima (ef'alihi), a niti Njegovim imenima (esmaihi) i svojstvima (sifatihi).

(38) Allah Svevišnji je iznad granica i krajnjih ciljeva poimanja, iznad veličina, iznad tvari i iznad stvari. Njega ne može prostorno ograničiti šest strana orijentacije kao što je slučaj sa ostalim stvorenjima.

Objašnjenje:

Uzvišeni Allah je iznad granica i krajnjih ciljeva. Ni jedna granica Ga ne može ograničiti. Nijedan cilj Mu nije krajnji cilj. To ni u kom slučaju ne znači da je Allah spojen sa Svojim stvorenjima, a niti da je sjedinjen s njima. Naprotiv, Uzvišeni Allah je odvojen od Svojih stvorenja. U isto vrijeme, Uzvišeni Allah je iznad toga da posjeduje dijelove, organe i stvari, koje su kod čovjeka udovi i alatke pomoću kojih stječe korist, a otklanja zlo. Allah je iznad svega toga i mi potvrđujemo Njegova imena i Njegova svojstva navedena u Kur'anu. Međutim, mi tvrdimo: Sve to ima svoje pravo značenje, pa je potrebno da to značenje razumijemo i pripišemo Svevišnjem Allahu onako kako to Njemu dolikuje. Ne smijemo govoriti o kakvoći jer jedino je Svevišnji Allah dostojan tog znanja. Isto tako, Svevišnjeg Allaha ne ograničava šest orijentacionih strana kao ostale tvorevine. Allah je iznad toga. Pod ovim se ne podrazumijeva apsolutno negiranje strane ili smjera. Naprotiv, On je Slavljen i Uzvišen u smjeru uluwa (uzvišenosti, visine). Cilj ovoga je da Svevišnjeg Allaha ne ograničavaju i neokružuju strane kao što je slučaj s ostalim stvorenjima i kamo sreće da pisac, Allah mu se smilovao, nije ni spominjao ove skolastičke riječi (termine). Ipak, čvrsto smo ubijeđeni da nije imao namjeru koju su imali skolastičari. Autor je sasvim jasno priznao Allahova svojstva kao: uzvišenost, lice itd., pa je bilo pametnije da je izbjegao ovu skolastičku terminologiju u cijelosti jer ona u sebi sadrži i istinitost i neistinitost, a pravac ehli-s-sunneta, u sličnim stvarima, iskazuje svoj stav nakon detaljnog pojašnjavanja. Stoga riječi onoga ko je rekao: "Allah je iznad krajnjih granica i ciljeva", ukoliko imaju za cilj da potvrde da Uzvišeni Allah nije ograničen i skučen ni u čemu što postoji, onda je to tačno (istina). A ako se s njima želi reći: da Uzvišeni Allah nije na gornjoj stranici ili na najuzvišenijem mjestu, onda je to neistina, jer predstavlja negiranje uzvišenosti Allaha nad Njegovim stvorenjima. Također riječi "On je iznad toga da posjeduje dijelove i organe", ukoliko podrazumijevaju da Allahova svojstva poput: lica, ruku, očiju itd. ne naliče na lica stvorenja, ni na njihova svojstva, onda je to istina, a ako se željelo reći da Uzvišeni Allah nema lica, ruku itd. onda je to lažno. Također riječi: "Ne ograničava Ga šest strana u orijentaciji", ukoliko se njima željelo reći da Uzvišeni Allah nije ni na jednoj od tih strana, ni gore ni dolje, ni lijevo ni desno ni iza ni ispred, onda je i to netačno (lažno), jer to znači svojstvo nepostojanja, tj. svojstvo nemogućeg, i ko u njega vjeruje otvoreni je nevjernik (kafir), jer je toj negiranje Allahovog govora, pa i više od toga, to je negiranje Allahovog postojanja (wudžud). A ako se željelo reći da Allah nije ograničen ni u čemu što postoji, onda je to istina, a Allah najbolje zna.

Zaključak:

Allah عَزَّ وَجَلَّ će se moći vidjeti očima na Sudnjem danu. Vidjet će Ga vjernici, stvarno, a neće Ga moći obuhvatiti pogledom. To je sadržaj Kur'ana i hadisa o ovoj temi. Dužnost svakog muslimana je da se čuva neosnovanog tumačenja i komentarisanja sljedbenika onih koji misle da je Allah عَزَّ وَجَلَّ lišen svih atributa, i da zna da je Uzvišeni Allah zaštićen od svih događaja i pojava i od toga da nalič ostalim stvorenjima.

Pitanja:

1. Kakvo je stvarno viđenje Uzvišenog Allaha na Sudnjem danu?
2. Koja je dužnost muslimana u odnosu na ajete i hadise koji govore o Allahovim svojstvima?
3. Objasni šta znače riječi: "Uzvišenog Allaha عَزَّ وَجَلَّ ne ograničava šest orijentacionih strana u prostoru?"

JEDANAESTO POGLAVLJE

(39) Mi'radž (uzdignuće) Resulullaha ﷺ na nebesa je istina. Resulullah je obavio noćno putovanje (Isra'). Allah ga je tjelesno i u budnom stanju uzdigao na nebesa, a potom, dokle je Allah htio, u visine. Počastio ga je čime je On htio, i objavio mu ono što je objavio. Srce nije poreklo ono što je vidio, pa neka je Allahova milost i spas na Resulullaha ﷺ i na ovom i na budućem svijetu.

Objašnjenje:

Sljedbenici sunneta (ehlu-s-sunnet) potvrđuju Poslaniku ﷺ uzdignuće na nebesa i tijelom i dušom. To se dogodilo u noći Isra'a. Isra' je Poslanikovo noćno putovanje potvrđeno Kur'anom, hadisom i idžma'om (saglasnošću svih islamskih učenjaka), a bilo je od časne Mekke do Mesdžidu-l-Aksaa u Kudusu. Uzvišeni Allah kaže: *Hvaljen neka je Onaj koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Hrama časnog (Mekke) u Hram daleki (Kudusi-š-šerif)* **(El-Isra', 1.)**, tu je Resulullah klanjao kao imam vjerovjesnicima, neka je na njih mir i spas!

I Mi'radž - uzdignuće na nebesa dušom i tijelom, također je potvrđeno. Uzdignut je do sedmog neba, sve dok nije stigao do Sidretu-l-muntehaa - Posljednjeg odredišta, kod kojeg je džennetsko prebivalište. Allah ga je počastio čime je On htio. Razgovarao je s njim bez posrednika. Njegovo uzdignuće je bilo do mjesta do koga niko osim njega nije stigao. I Allah je s njim razgovarao. Pokazao mu je stanje Dženneta i stanje Džehennema i objavio mu ono što je objavio. Propisao mu je pet namaza u toku dana i noći. Resulullahovo ﷺ srce nije poreklo ono što je on vidio. Sve što je vidio, vidio je stvarno svojim očima. To mu je Allah ﷻ omogućio iz posebne počasti pokazujući koliko je visok njegov stepen iznad svih ostalih poslanika. Sve što se dogodilo Resulullahu ﷺ u ovoj mubarek-noći vjerodostojno je preneseno u hadisima (sahih) Buharije, Muslima a i drugih muhaddisa.

(40) Džennetski izvor kojim je Uzvišeni Allah počastio Resulullaha ﷺ, a iz kojeg će se napiti njegov Ummet, je istina.

Objašnjenje:

Potvrđeno je od Resulullaha ﷺ postojanje izvora (el-Hawdu-l-mewrud).

Hadisi o ovom izvoru su mutewatir, kako su to obznanili učenjaci. Svi hadisi upućuju na to da je taj izvor (Hawd) ogroman i da dolazi iz Dženneta. Voda mu je bjelja od mlijeka, slađa od meda, mirisnija od miska. Ista mu je širina i dužina. Svaki njegov ugao dug je mjesec dana hoda. Pehari su mu sjajni kao nebeske zvijezde. Ko popije gutljaj tog pića

nikada više neće ožedniti. To će biti najveći i najslađi izvor na Sudnjem danu. Bit će najposjećeniji. On će biti spasonosan za Resulullahov Ummet od žeđi na Sudnjem danu. To je Allahova blagodat darovana radi Poslanika ﷺ. S tim ga je Allah počastio i odlikovao iznad ostalih vjerovjesnika. Molimo Allaha, da nas učini od onih koji će se napiti sa Njegovog Hawdi-l-mewruda na Sudnjemu danu.

Zaključak:

Resulullahovo putovanje (el-Isra') iz Mekke u Kudusi-Šerif je istina. Njegovo uzdignuće na nebesa (Mi'radž) je istina. Dobivanje Objave na nebesima je istina. El-Hawd (izvor) je istina. I hadisi Resulullahovi ﷺ o ovom poglavlju su istina.

Pitanja:

1. Kakav je stav Šerijata prema onome ko zaniječe Resulullahov Isra' i Mi'radž (noćno putovanje od Mekke do Kudusa i uzdignuće na nebesa)?
2. Do kojeg mjesta je Resulullah preveden (Isra')? Do kojeg mjesta je Resulullah uzdignut (Mi'radž)?
3. Šta znaš o Poslanikovom ﷺ Hawdu - izvoru?

DVANAESTO POGLAVLJE

(41) Šefa'at (Resulullahovo posredovanje kod Allaha za svoj Ummet) kojeg će on upotrijebiti za ljude, je istina kao što prenose hadisi.

(42) Misak (ugovor) kojeg je Uzvišeni Allah sačinio sa Ademom i njegovim potomstvom, je istina.

Objašnjenje:

Ima više vrsta Resulullahovog posredovanja (šefa'ata): Najveće je Resulullahovo ﷺ zauzimanje za sve ljude na Sudnjem danu, dok se ne izvrši Allahova presuda, pa će Allah njemu govoriti: "Zauzimaj se, tvoje zauzimanje će biti primljeno..."[10]

Zauzimanje Resulullaha ﷺ na Sudnjem danu je potvrđeno bez sumnje. To je istina bez laži. Resulullah ﷺ će se zauzimati i za one čija dobra i loša djela budu podjednaka, kako bi se Allah smilovao i uveo ih u Džennet. Resulullah ﷺ će posredovati za neke koji su osuđeni na Džehennem, da u njega ne uđu.

Resulullah ﷺ će se zauzimati za povećanje stupnja (položaja) džennetlijama u Džennetu iznad onoga što su zaslužili. Resulullah ﷺ će se zauzimati za onu skupinu ljudi koji će ući u Džennet bez polaganja računa. Resulullah ﷺ će se zauzimati na Sudnjem danu kod Allaha ﷻ, za olakšavanje patnji onima koji ih zaslužuju. Resulullah ﷺ će se zauzimati za ulazak u Džennet svih pravih vjernika. Također će se Resulullah ﷺ zauzimati za počinioce velikih grijeha svog Ummeta kako bi se izbavili iz Džehennema. Sve ove vrste Poslanikovog ﷺ zauzimanja (šefa'ata) su potvrđene putem vjerodostojnih hadisa, s tim da one neće biti izuzev s dozvolom Uzvišenog Allaha: *Reci: Niko se, ne može bez Njegove volje zauzimati.* **(Ez-Zumer, 44.)** Allah kaže: *Oni će se samo za onoga kojim On bude zadovoljan zauzimati.* **(El-Enbija', 28.)**

Uzvišeni Allah još kaže: *Kod Njega će se moći zauzimati za nekoga samo onaj kome On (dopusti) dozvolu da.* **(Sebe', 23.)**

Resulullahovo zauzimanje kod Allaha za ljude je istina u koju se ne smije sumnjati, s tim što će to zauzimanje biti samo uz Allahovu dozvolu.

Ugovor sa Allahom (misak) je istina. Uzvišeni Allah ga je uzeo od Adema i njegovog potomstva kada mu je kičmu Svojom Rukom potrao i iz nje izveo svo potomstvo koje će živjeti do Sudnjeg dana. Od njih je uzeo svjedočenje da je On njihov Gospodar i zatražio od njih da svjedoče protiv sebe, pa su posvjedočili. Ovo je bio prvi ugovor. On je naveden u riječima

[10] Bilježi ga Buharija u **Knjizi o tewhidu**, poglavlje "Govor Uzvišenog Gospodara" 13/473 h(7510), kao i Muslim u **Knjizi o Imanu**, poglavlje "Najniži stepen stanovnika Dženneta", 1/182-183 h(326). Oba hadisa je prenio Enes ibn Malik.

Uzvišenog Allaha: *I kada je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: "Zar Ja nisam Gospodar vaš?" Oni su odgovorili: "Jesi, mi svjedočimo."* **(El-A'raf, 172.)**

Zaključak:

Resulullahovo zauzimanje (šefa'at) za njegov Ummet je istina. I praiskonski ugovor (misak) sa Ademom i njegovim potomstvom je istina.

Pitanja:

1. Koje je Resulullahovo ﷺ zauzimanje (šefa'at) najveće?
2. Navedi vrste šefa'ata koje znaš?
3. Ša znaš o prvom svjedočenju - ugovoru (misaku)?

TRINAESTO POGLAVLJE

(43) Uzvišeni Allah je oduvijek znao tačan broj onih koji će ući u Džennet i broj onih koji će ući u Džehennem. Taj broj se ne može povećati niti smanjiti.

(44) Allah, također, zna i kakva će djela ljudi činiti, jer svakome je olakšano da radi ono za šta je stvoren. Djela se vrednuju prema završnici. Sretan je onaj koje Allahovom odredbom sretan, a nesretan je onaj koji je Allahovom odredbom nesretan.

Objašnjenje:

Uzvišeni Allah je znao u praiskonu broj onih ljudi koji će ući Džennet i broj onih koji će ući u Džehennem. Uzvišeni Allah je to znao Svojim savršenim znanjem, bilo da se radi o cjelini ili pojedinostima. Njihov broj se neće ni povećavati ni smanjivati. Svakom čovjeku je već u majčinoj utrobi zapisano da li će biti nesretan ili sretan. To isto zapisano u Lewhu-l-mahfuzu (Ploči pomno čuvanoj). Allahovo znanje, u vezi s tim, se neće nikada promijeniti.

Isto tako, Allah zna za djela koja će ljudi počiniti, prije nego ih učine. Za njih je Uzvišeni Allah znao u praiskonu. To je zapisao i odredio, a svakom čovjeku je olakšano da radi ono za šta je stvoren. Stanovnicima Dženneta je olakšano da čine djela koja će ih uvesti u Džennet, a stanovnicima Džehennema je omogućeno da čine djela koja će ih uvesti u Džehennem. Djela će se vrednovati prema konačnom ishodu. Desit će se da čovjek nakon loših djela okonča s dobrim djelom, pa će ući u Džennet, ili da čovjek nakon dobrih djela okonča s lošim djelom, pa će ući u Džehennem. Pouka se uzima prema ishodu. Samo je sretan onaj kome Allah dosudi sreću, odredi mu je, zapiše je i njega učini dostojnim te sreće. A samo je nesretan onaj kome Allah dosudi nesreću, odredi mu je, zapiše je i njega učini zaslužnim te nesreće. Neka je Slavljen i Uzvišen Allah!: *On neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani.* **(El-Enbija', 23.)**

(45) Allahova odredba, u osnovi, je tajna za Njegove robove. Nije dostupna ni bliskom meleku niti odabranom Poslaniku. Razmišljanje i raspravljanje o tome je isprika poraženih, stepenište uskraćenih i nivo razočaranih. Budite na oprezu i čuvajte se razmatranja i razmišljanja o tome. Allah je ljudima onemogućio znanje o određenju i spriječio ih da ga dosegnu, kao što Uzvišeni kaže: *On neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani.* **(El-Enbija', 23.)**

Ko pita: zašto to čini, ne priznaje stav Kur'ana, a ko pobija stav Kur'ana, nevjernik je.

Objašnjenje:

Kader je u osnovi Allahova tajna. Niko od stvorenja je nije otkrio. Nije dozvoljeno baviti se detaljnim raspravama o kaderu i time nastojati doći do njegove suštine, kao što kaže Poslanik ﷺ: "Kada se spomene kader, suzdržite se od rasprave."[11] Ko je uporan da dođe do suštine kadera taj ide putem propasti i bit će mu uskraćena Allahova podrška.

On se penje zabranjenim stepenicama bez Allahove upute i dostiže stepen griješnog silnika koji pokušava preći zabranjenu granicu, a niko osim Allaha Slavljenog i Uzvišenog ne zna suštinu kadera (odredbe). I ljudi, koliko god razmišljali o kaderu, neće nikada dokučiti njegovu suštinu. Međutim, vjerujemo da Uzvišeni Allah sve zna, da je sve zapisao u Lewhu-l-mahfuzu, Svojom voljom to učinio, sve stvorio i sve prouzročio. Ovo su četiri stupnja Allahove odredbe koje mora čovjek u potpunosti usvojiti, jer u protivnom on ne vjeruje u kader.

Čovjek se mora čuvati razmišljanja o istraživanju kadera, da ne podlegne sumnjama. Treba shvatiti da je Uzvišeni Allah saznanje o kaderu učinio nedostupnim stvorenjima, i zabranjuje im da pokušavaju doći do njegove suštine. Uzvišeni Allah kaže: *On neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani.* **(El-Enbija', 23.)**

Čovjeku nije dozvoljeno da pita: "Zašto je Allah to tako učinio?" To bi bilo suprotno kur'anskom propisu i značilo bi jasno nevjerstvo. Međutim, ako čovjek nastoji spoznati Božansku zapovijed koja se krije iza nekog šerijatskog propisa, onda za to nema smetnje, ako to Uzvišeni Allah hoće.

[11] Uvrstio ga Taberanija u zbirku **el-Kebir** (10/224-243), i Ebu Nuajm u **el-Hiljeh** (4/108). Obojica su došla do njega preko Ebu Waila od Ibn Mes'uda; el-Lalekai u djelu **Šerhusuli-l-i'tikad** (1/126, 7/1250); Ibn Adijj u djelu **el-Kamil** (7/2490). Obojica su došla do njega preko Ebu Kilabe od Ibn Mesu'da; Ibn Adijj i es-Sehmi u **Tarih Džurd'an** str. 357-358. Obojica ga prenose Ata'a od Ibn Omera; Taberanija u **el-Kebiru** (2/92) preko el-Eš'asa od Sewbana. El-Albani je rekao u zbirci **Silsiletu-l-ehadis-s-sahihati**: 1/42-46 da je hadis hasen preko drugog hadisa.

(46) Sve skupa je ovo potrebno onima kojima je Uzvišeni Allah osvjetlio srce. To su Allahovi zaštitnici (evlije). To je stepen onih koji su dobro upućeni u znanje. Znanje je dvojako: *dokučivo znanje za stvorenja i nedokučivo znanje za stvorenja*. Negiranje dokučivog znanja vodi u nevjerstvo, a traganje za nedokučivim znanjem je, također, nevjerstvo. Vjera u Jednog Allaha potvrđuje se samo sa prihvaćanjem dokučivog znanja i ne traganjem za nedokučivim znanjem.

Objašnjenje:

Ovo što je do sada iznešeno obuhvaća u cjelini ono što treba znati i u šta treba da vjeruju oni Allahovi štićenici kojima je On srca prosvijetlio. To je stepen ljudi koji su dobro upućeni u znanje, onih koji Allahove riječi primaju i njima se potpuno predaju.

Postoje dvije vrste znanja:

1. *Dokučivo znanje* o svemu što je stvoreno. To je znanje o vjerozakonu (Šerijatu), njegovim temeljima i njegovim granama.
2. *Nedokučivo znanje* o svemu što je stvoreno je druga vrsta znanja. To je znanje o Allahovoj odredbi (kaderu), koje je Uzvišeni Allah učinio nedostupnim Svojim stvorenjima. Onaj ko zaniječe dostupno znanje nevjernik je zato što osporava ono što je o tome rekao Kur'an i Sunnet. A ko traga da sazna Allahovu odredbu i ono što je za njega skriveno (gajb), nevjernik je, jer je od onih koji prisvajaju sebi Allahovo znanje. On također niječe kur'anske ajete koji su objavljeni o pripisivanju tog znanja Allahu. Čovjek ne može imati potvrđen iman osim ako prihvati dostupno znanje, a uz to ne pokušava dosegnuti suštinu nedostupnog znanja.

Zaključak:

Sve se odvija s Allahovim određenjem i Njegovom odredbom. Allah zna za sva djela Svojih robova. On zna ko će u Džennet, a ko u Džehennem. To je zapisao u Lewhu-l-mahfuzu i to je Svojom voljom učinio. Kader – odredba je skrivena Allahova tajna. Nju ne istražuju čestiti Njegovi robovi, niti se udubljuju u suštinu odredbe. Čovjekov iman nije potvrđen ako se tome ne preda.

Pitanja:

1. Da li je dozvoljeno raspravljati o Allahovoj odredbi?
2. Koje su to dvije vrste znanja?

ČETRNAESTO POGLAVLJE

(47) Mi vjerujemo u Lewhu-l-mahfuz (Ploču pomno čuvanu) i u Kalem (pero) i u sve što je na ploči (Lewha) zabilježeno. Kada bi se sve stvoreno sakupilo da nešto što je Allah zapisao na toj ploči postojećim učini da ne postoji, ne bi to mogli učiniti, a kada bi se sve živo sakupilo da nešto što Allah nije zapisao na toj ploči učini postojećim, ne bi mogli to učiniti. Tinta se osušila i ono što je zapisano ostaje do Sudnjeg dana. Sve što je nekoga zadesilo nije ga moglo mimoići, a sve što ga je mimoišlo nije ga moglo zadesiti.

Objašnjenje:

Mi vjerujemo, čvrstim uvjerenjem, da je "Lewha" (ploča pomno čuvana) istina, kako kaže Uzvišeni Allah: A ovo je Kur'an veličanstveni, na ploči pomno čuvanoj. (El-Burudž, 21.-22.) Na ovoj ploči pomno čuvanoj Allah je zapisao konačno određenje svih stvorenja (sudbine). Spomenuto pero je ono koje je Allah stvorio i njime ispisao na pomno čuvanoj ploči konačno određenje ljudima (sudbinu), kao što je rekao Resulullah ﷺ: "Čim je Allah stvorio pero rekao je: "Piši!" Odgovorilo je: "Šta da napišem?" Allah je rekao: "Napiši Allahovo konačno određenje (sudbinu) za svaku stvar do Sudnjeg dana."[12]

Sve je napisano na ovoj ploči. Kada bi sva stvorenja htjela da učine ono što je Allah odredio da postoji nepostojećim, ne bi bili u stanju, a kada bi željeli da učine postojećim ono što je Allah zapisao da ne postoji, ne bi bili u stanju. Tinta se osušila i ono što je zapisano ostaje do Sudnjega dana, ništa od toga se ne može promijeniti. Ono što čovjeka mimoiđe, nije ga moglo zadesiti, a ono što ga je zadesilo, nije ga moglo mimoići. Ono što Allah hoće biva, a što neće ne biva i to je smisao Resulullahovog ﷺ hadisa kada je rekao Ibn Abbasu, r.a.: "Znaj, kada bi se čitav Ummet sabrao da ti kakvu korist pribave, ne bi ti mogli pribaviti, osim onoliko koliko ti je Allah već zapisao, a kada bi se okupili da ti u nečemu nanesu štetu, ne bi ti mogli nauditi, osim onoliko koliko ti je Allah već zapisao. Pera su dignuta, a stranice sasušene."[13]

(48) Vjernik treba shvatiti da je Allahovo znanje ('ilm) prethodilo svakom Njegovom stvorenju. On je sve to odredio mudro i neopozivo. U tom određenju nema suprotnosti, opovrgavanja, osporavanja niti dodavanja, niti mijenjanja. Nema smanjivanja a ni povećavanja broja Njegovih stvorenja ni na nebesima ni na Zemlji. Ovo je srž imana (vjerovanja), temelj spoznaje i priznavanja vjere u Allahov tewhid (jednoću) i Njegov rububijjet (moć stvaranja svega) kako Uzvišeni Allah

[12] Ebu Dawud o "Sunnetu" (4700) i Tirmizija o "El-Kaderu" (2156) i o "Tefsiru" (3316) i drugim. Hadis je sahih.
[13] Tirmizija o "Svojstvima Sudnjeg dana" (2518). On je rekao da je hadis hasen sahih. Bilježe ga i drugi.

kaže u Kur'anu: *On je sve stvorio i kako treba odredio.* **(En-Nur, 2.)** I Uzvišeni Allah kaže: *A Allahova zapovijed je odredba konačna.* **(El-Ahzab, 38.)**

Pa teško onome koji postane neprijatelj odredbi Uzvišenog Allaha, i bolesnim srcem raspravlja o tome. On potajno, istražujući gajb, maštom nastoji otkriti tajne njemu nedozvoljene i neotkrivene i postaje, zbog onoga što govori o gajbu, griješni lažljivac.

Objašnjenje:

Čovjek mora shvatiti da je znanje Uzvišenog Allaha prethodilo svakom biću od Njegovih stvorenja. Allah je znao za svaku stvar prije nego ju je stvorio, bilo da se radilo o cjelini ili o pojedinostima. Svemu tome je dao konačnu preciznu odredbu (sudbinu) koja ne sadrži ono što će je opozvati, odgoditi, učiniti prolaznom, promijeniti je, umanjiti ili uvećati njenu vrijednost ni za stvorenja nebesa ni za stvorenja Zemlje, a niti za one između njih. Naprotiv, Uzvišeni Allah sve je unaprijed znao, odredio i zapisao. Vjerovanje u ovo Allahovo znanje se ubraja u obavezu i nužnost imana, u temelje Allahove spoznaje i obavezno uvjerenje u Njegovu moć stvaranja, Slavljen i Uzvišen neka je! Stoga Uzvišeni Allah kaže u Svojoj Knjizi: *Allah je sve kako treba stvorio i kako treba uredio.* **(El-Furkan, 2.)**

Također kaže: *A Allahova zapovijed je odredba konačna.* **(El-Ahzab, 38.)** Allah ﷻ je znao kakva će biti svaka stvar. To je zapisao na ploči pomno čuvanoj (Lewhu-l-mahfuz), to je Svojom voljom htio i to je u djelo sproveo. Svako onaj ko se suprotstavlja Allahu i polemizira o Njemu u vezi s Njegovom odredbom ili nešto od toga smatra lažnim, teško njemu jer je zanijekao znanje Stvoritelja Uzvišenog i Njegovu moć. Teško onome ko bolesnim srcem raspravlja o Allahovoj odredbi. On je zalutao daleko od istine i spoznaje, jer se oslonio na bolesnu maštu u potrazi za neviđenim (gajbom) i traganju za onim što je Allah pomno skrio od svih stvorenja. I ma koliko čovjek govorio o Allahovoj odredbi (kaderu), morat će odustati od toga jer postaje lažac, jer nikada neće moći dokučiti suštinu Allahove odredbe. On je zaradio grijeh jer je tragao za znanjem koje je nedokučivo njegovom razumu i koje mu je naredbom zabranjeno istraživati i pokušavati otkriti.

Zaključak:

Lewha (ploča pomno čuvana) je istina. Kalem (pero) je istina. Svaka stvar je napisana prije stvaranja. Ne može joj se ništa ni dodati, niti oduzeti, ni zamijeniti, niti promijeniti. Sve što Allah hoće ispuni se unatoč svih stvorenja.

Pitanja:

1. Šta znaš o Lewhu-l-mahfuzu (ploči pomno čuvanoj) i o Kalemu (peru)?
2. Da li ljudi imaju mogućnost da promjene odredbu Uzvišenog Allaha?

PETNAESTO POGLAVLJE

(49) Arš (prijestolje) i Kursij (mjesto Allahovih stopala) su istina.

(50) Allah može bez Arša i bez svega drugog.

(51) On obuhvaća i sve drugo izvan toga, a Svoja stvorenja je učinio nemoćnim da Ga dosegnu.

Objašnjenje:

Arš Milostivog je istina u koju nema sumnje. Allah o njemu govori u mnogim kur'anskim ajetima. Uzvišeni kaže: *Vlasnik Arša, Uzvišeni.* **(El-Burudž, 15.)** Arš je veličanstven. Ogroman je i obuhvaća ga samo Allah, Uzvišeni i Slavljeni. Nose ga na sebi meleki moćni. On je krov Džennetu-l-firdewsa. Sve je ovo vjerodostojno rekao Resulullah ﷺ. Istina je da Arš ima svoje postolje što opovrgava da se Arš može tumačiti kao vlast. Kursijj je također istina. To je mjesto dvaju stopala. Obuhvaća ga samo Uzvišeni Allah. Ono je prostranije od nebesa i Zemlje. Allah kaže: *Allahov Kursijj (mjesto Allahovih stopala) obuhvaća i nebesa i Zemlju.* **(El-Bekare, 255.)**

Ovo također opovrgava tumačenje da Kursijj znači Allahovo znanje.

Uzvišeni Allah može i bez Arša i bez Kursijja. On se nije uzdigao na Arš iz neke potrebe za Aršom, već zbog dalekosežne mudrosti koju je predodredio. Allah je daleko od toga da mu je Arš ili nešto drugo potrebno jer je Allahovo dostojanstvo veće od svega toga. Naprotiv, i Arš i Kursijj opstoje s Njegovom moći i Njegovom vlašću - neka je Slavljen Uzvišeni Allah!

Uzvišeni Allah obuhvaća (svojim znanjem) sve što je stvoreno, Arš i sve mimo njega. Iznad Arša je samo Uzvišeni Allah. On obuhvaća Svojim znanjem i Svojom spoznajom, nadmoćnošću i potčinjavanjem sve što je stvorio. Njega ne može obuhvatiti znanjem ni jedno Njegovo stvorenje. Uzvišeni Allah kaže: *On zna šta su oni radili i šta ih čeka, a oni znanjem ne mogu Njega obuhvatiti.* **(Ta-ha, 110.)** Neka je Slavljen Gospodar moći, veličine i nebeskih prostranstava!

Zaključak:

Allahov Arš je istina. Allahov Kursijj je istina. Allah može bez njih. Uzvišeni Allah obuhvaća (Svojim znanjem) sve što je stvorio, a niko ne može obuhvatiti Njega svojim znanjem.

Pitanja:

1. Na što se Allah ﷻ uzdigao?
2. Šta znaš o Allahovom Kursijju?

ŠESNAESTO POGLAVLJE

(52) Mi kažemo, čvrsto vjerujući, svjedočeći i priznavajući, da je Uzvišeni Allah uzeo Ibrahima za prijatelja (halila), i da je Uzvišeni Allah sigurno sa Musaom razgovarao.

(53) I vjerujemo u meleke i vjerovjesnike i u knjige objavljene poslanicima, i svjedočimo da su svi bili na jasnoj Istini.

Objašnjenje:

Uzvišeni Allah je svoga vjerovjesnika Ibrahima uzeo za prijatelja (halila), kako Uzvišeni kaže: *A Ibrahima je Allah uzeo za prijatelja (halila).* **(En-Nisa', 125.)** On ga je približio, Sebi odabrao i Svojim izabranikom učinio i dodijelio mu stepen kojeg niko nije dostigao osim Poslanik Muhammed ﷺ. Uzvišeni Allah je razgovarao sa Musaom kako Sam kaže: *A Allah je sigurno s Musaom razgovarao.* **(En-Nisa', 164.)**

Allah ﷻ je u ajetu potvrdio Svoju konstataciju sa infinitivom (kelleme - teklimen - razgovarao je govorom) da bi objasnio da je taj razgovor stvarno tekao, a ne kao što neki koji u zabludi žive i koji niječu Allahovo svojstvo govora, tumače.

Taj govor je tekao riječima i glasom, na način dostojan Allahu Slavljenom. Mi u sve to vjerujemo, onako kako je u Kur'anu objavljeno. To ne negiramo, niti na svoj način tumačimo u prenesenom značenju, zato što iskreno vjerujemo u Allahovu vijest i što se pokoravamo volji Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika ﷺ.

Mi vjerujemo u meleke. To su veličanstvena stvorenja od nura: *Oni se onome što im Allah zapovijedi ne opiru, i oni ono što im se naredi izvršavaju.* **(Et-Tahrim, 6.)**

Oni imaju krila, kako Uzvišeni kaže: *Hvaljen neka je Allah, Stvoritelj nebesa i Zemlje, koji meleke sa po dva, tri i četiri krila čini izaslanicima.* **(Fatir, 1.)**

Mi vjerujemo u ono što je u cjelini objavljeno o njima i u ono što je pojedinačno o njima objavljeno. Mi vjerujemo u njih općenito a i pojedinačno u meleke: Džibrila, Mika'ila, Israfila, Meleka smrti, Čuvara Džehennema, Čuvara Dženneta, Munkira i Nekira, Meleka promatrača, Meleka koji bdije, Meleke čuvare i druge.

I vjerujemo u vjerovjesnike koje je Uzvišeni Allah odabrao nad ostalim ljudima i njih odlikovao Svojom objavom i Svojim vjerozakonom. Oni su bili muškarci, slobodnjaci (ne roblje) iz srednjeg staleža svoga naroda. Vjerujemo i u one o kojima pojedinačno Kur'an govori i one o kojima ne govori, kako Uzvišeni Allah kaže: *Poslanike o kojima smo ti prije kazivali i poslanike o kojima ti nismo kazivali.* **(En-Nisa', 164.)**

Mi vjerujemo u knjige koje je Uzvišni Allah objavio, one za čija imena znamo kao što su: Tewrat, Indžil, Zebur i Kur'an. Vjerujemo u suhufe (listove) Ibrahima o kojima kur'anski ajeti govore: *Ovo, doista, ima u listovima davnašnjim, listovima Ibrahimovim i Musaovim.* **(El-A'la, 18.-19.)**

I riječi Uzvišenog Allaha: *A Tewrat i Indžilo bjavio je još prije, kao putokaz ljudima, a objavio je i ostale koje rastavljaju istinu od neistine.* **(Ali 'Imran, 3.-4.)** Uzvišeni Allah također kaže: *A Dawudu smo dali Zebur.* **(En-Nisa', 163.)**

Mi vjerujemo u sve ove Knjige. Vjerujemo u sve knjige koje nisu poimenice spomenute, nego su spomenute uopćeno. Mi svjedočimo da su svi Allahovi vjerovjesnici bili u vjeri jasne istine, da su slijedili pravi put, put Islama, i da su dostavljali Allahovu objavu na način kako je to od njih zatraženo: *"Mi ne pravimo nikakve razlike među njima i mi se samo Njemu pokoravamo."* **(El-Bekare, 136.)**

Zaključak:

Prijateljstvo i razgovor su Allahova potvrđena svojstva u stvarnom značenju i mi vjerujemo u to. Mi također vjerujemo u plemenite meleke i u sve vjerovjesnike i knjige objavljene i tvrdimo da su svi bili na istini i pravom putu.

Pitanja:

1. Ko je prijatelj Uzvišenog Allaha?
2. S kim je Uzvišeni Allah razgovarao?
3. Kakav je šerijatski stav prema onima koji ne vjeruju u meleke, ili vjerovjesnike, ili knjige objavljene?

SEDAMNAESTO POGLAVLJE

(54) One koji se okreću Kibli (pravac u namazu) nazivamo muslimanima i vjernicima (mu'minima), dok god priznaju vjeru koju je dostavio naš Poslanik i dok potvrđuju sve ono što je on rekao i o čemu ih je obavijestio.

Objašnjenje:

Pod ovim se podrazumijeva da svakoga onoga ko iskazuje svoju pripadnost Islamu, ko se okreće prema Ka'bi u namazu, ko ne dozvoljava ono što je poznato da je u Islamu zabranjeno, ko iskreno vjeruje u sve o čemu nas je Poslanik ﷺ obavijestio od akide, Šerijata (islamskog zakona) i islamskih propisa koje nam je dostavio, mi nazivamo muslimanom i mu'minom (vjernikom). Ne smijemo ga nazivati nevjernikom sve dok ono što je zabranjeno ne smatra dozvoljenim i dok ne počini namjerno i svjesno ono što izvodi iz vjere.

Od Šejha Tahawije se može razumjeti da je Islam i iman jedno te isto, a ima mišljenja da se razlikuje jedno od drugog. Ako ih tumačimo razdvojeno, onda jedno upućuje na isto što i drugo, a ako ih objedinimo onda se Islam odlikuje vanjskim radnjama (praktičnim sprovođenjem u djelo), a iman unutarnjim vjerovanjem - srcem, a Allah najbolje zna.

Zaključak:

Svako onaj ko potvrdi ono što je Resulullah ﷺ dostavio ljudima i ko se tome potčinjava, ko se okreće prema Kibli, vjeruje u njegove hadise, mi ćemo za toga posvjedočiti da je musliman.

Pitanja:

1. Za koga ćemo svjedočiti da je musliman?

OSAMNAESTO POGLAVLJE

(55) Ne vodimo besmislenu raspravu o Allahu ﷻ i ne popuštamo u Allahovoj vjeri.

(56) Ne polemiziramo o Kur'anu. Svjedočimo da je Kur'an govor Gospodara svjetova. Dostavio ga je Vjerni melek Džibril (Ruhu-l-Emin) i njemu podučio velikana svih poslanika, Muhammeda ﷺ. Kur'an je Allahov govor kome nije ravan nikakav govor stvorenja. Mi ne govorimo da je Kur'an stvoren i u tome se ne suprotstavljamo zajednici muslimana (džema'atu).

Objašnjenje:

Mi ne smijemo diskutirati o Allahovom Subjektu. To je nešto nedostupno (gajb) stvorenjima. To oni ne mogu shvatiti. Treba da se sustegnemo od govora o tome. Treba da se zadovoljimo imenovanjem Allaha onim imenima kojima je Allah Sebe nazvao. Treba da Ga opisujemo atributima kojima je Sam Sebe opisao. U tom pogledu ne smijemo prekoračivati vjerodostojne predaje. Isto tako ne smijemo sumnjičave i svađalačke rasprave o Allahovoj vjeri voditi i ne smijemo sumnje bacati na prave vjernike. To spada u obmanu i donosi razdor.

Mi ne raspravljamo o Kur'anu svojim mišljenjem, niti vodimo polemiku o njemu kakvu vode oni koji žive u zabludi. Mi svjedočimo da je Kur'an govor Gospodara svjetova kojeg je donio Džibrili Emin i njemu podučio Muhammeda ﷺ kao što kaže Uzvišeni Allah: *Kur'an je sigurno objava Gospodara svjetova; donosi ga povjerljivi Džibril na srce tvoje, da opominješ, na jasnom arapskom jeziku.* **(Eš-Šu'ara, 192.-195.)**

Mi kažemo da je Kur'an stvarni govor Uzvišenog Allaha i da mu nije jednak, da mu ne liči, i ništa mu nije približno od govora stvorenja. Mi ne kažemo kao što kažu džehmije (zabludjela sekta), da je Kur'an stvoren, već tvrdimo da je on govor Uzvišenog Allaha. Mi to ne prekoračujemo. Mi vjerujemo u ono u što vjeruje zajednica muslimana počevši od ashaba, tabiina (njihovih sljedbenika) i svih onih koji ih slijede i slijedit će ih u dobru do Sudnjeg dana. Ko im se suprotstavlja, on živi u jasnoj zabludi.

Zaključak:

Nije dozvoljeno polemisati o Allahovom biću i Njegovoj vjeri. Nije dozvoljeno bez osnove raspravljati o Kur'anu. Kur'an je Allahov govor i nije stvoren. Stoga nije dozvoljeno suprotstavljati se zajednici muslimana.

Pitanja:

1. Kakav je stav Šerijata za onoga koji raspravlja o Allahovom Zatu (Biću)?
2. Da li je dozvoljeno bez osnove raspravljati o Kur'anu?
3. Koja je to zajednica muslimana?

DEVETNAESTO POGLAVLJE

(57) Mi ne smatramo nevjernikom nikoga ko se okreće Kibli zbog grijeha koje počini sve dok ga ne ohalali.

(58) Mi ne kažemo da grijeh ne može nanijeti štetu onome ko ga počini, a uz to je mu'min (vjernik).

(59) Mi molimo Allaha da oprosti onim vjernicima koji su činili dobra djela i da ih Svojom milošću uvede u Džennet, ali ne garantiramo i ne tvrdimo da su džennetlije. Molimo od Allaha oprost za muslimane griješnike, mi se bojimo za njih, ali ih ne obeshrabrujemo.

Objašnjenje:

Sljedbenici sunneta i zajednice muslimana (ehlu-s-sunneta i džema'ata) neće muslimanu pripisati da je nevjernik zbog počinjenog grijeha bilo malog ili velikog, osim ako musliman taj grijeh ohalali ili u srcu ne smatra da je haram. On postaje nevjernik jer dozvoljava ono što je Allah zabranio, a ne zbog toga što je dozvolio učinjeni grijeh u praksi. Ovo je u suprotnosti sa stavom haridžija koji muslimana smatraju nevjernikom zbog grijeha kojeg je počinio.

Sljedbenici sunneta ne govore da grijesi ne mogu nanijeti štetu ukoliko osoba posjeduje (iman) vjeru. Ovakvog stava i mišljenja su murdžije. Njihov govor dovodi do toga da smatraju lažnim one ajete kojima se prijeti griješnicima. Tačno je da grijeh umanjuje stepen imana i za počinioca se plašimo da ne ostane bez imana. Za njega se plašimo od teške Allahove kazne na Sudnjem danu.

Sljedbenici sunneta govore: "Za vjernika dobročinitelja treba imati nadu da će ući u Džennet i tom nadom ga treba obradovati ako umre kao takav." Međutim, uz sve to ne smijemo biti sigurni da ga Uzvišeni Allah neće kazniti. Stoga i ne tvrdimo da će zasigurno u Džennet. Što se tiče griješnika, sljedbenici sunneta (ehlu-s-sunnet) za njega traže oprost od Uzvišenog Allaha. Boje se za njega, ali ni o njemu ne donose konačan sud da će u Džehennem, jer bi to bilo stanje malodušja, očaja i beznađa u milost Uzvišenog Allaha. Sljedbenici ehlu-s-sunneta ni za kog ne govore da će sigurno u Džennet osim za one koji su spomenuti u kur'anskim ajetima i vjerodostojnim hadisima kao stanovnici Dženneta. Oni također ne kategoriziraju nekoga za Džehennem, osim one za koje postoji potvrda u Kur'anu i Sunnetu da su stanovnici Džehennema. Mimo ovoga ne smijemo o muslimanu donositi kategoričnu osudu i zaključak.

(60) Sigurnost od Allahove kazne i gubljenje nade u Allahovu milost izvode iz vjere Islama. Put istine za muslimane koji se okreću našoj Kibli, je između ovog dvoga.

(61) Čovjek neće izgubiti svoj iman osim ako zaniječe ono što ga je uvelo u njega.

(62) Vjerovanje (iman) je svjedočenje jezikom i potvrđivanje srcem.

Objašnjenje:

Čovjekova sigurnost od Allahove kazne i gubljenje nade u Allahovu milost, izvode iz vjere Islama. Uzvišeni Allah kaže: *I ne gubite nadu u Allahovu milost, samo nevjernici gube nadu u Allahovu milost.* **(Jusuf, 87.)**

Također Uzvišeni Allah kaže: *Allahove kazne se ne boji samo narod kome propast predstoji.* **(El-A'raf, 99.)** Put sljedbenika istine je između ova dva pravca. Čovjek je dužan da objedini strah od Allahove kazne sa nadom u Njegovu milost i kod sebe i kod drugog.

Vjernik neće ostati bez imana osim ako ga porekne i odbaci neke imanske vrijednosti bez kojih se ne može ostvariti njegov iman i time poništi svoje prvo svjedočenje. Ovo je ujedno odgovor frakciji haridžija koji proglašavaju nevjernikom onoga ko počini veliki grijeh, kao i frakciji mu'tezila koji ga iz pozicije vjernika stavljaju u međupoziciju između vjerovanja i nevjerovanja (menziletun bejne menziletejni). Po Islamu, musliman je po počinjenom grijehu griješnik dok se ne pokaje zbog tog grijeha. Njegov iman se umanjuje prema veličini grijeha. On se ne rješava naziva vjernik u potpunosti, osim ako izgubi cio iman i njegovu osnovu, a ne gubljenjem jednog njegovog dijela. Iman sačinjavaju dijelovi imana. Pogrešna je konstatacija da se iman stiče kada se očituje jezikom i vjeruje srcem. Istina, koje se pridržavaju ehlu-s-sunnet i najveći dio uleme, je da se iman ostvaruje kada se srcem vjeruje, jezikom očituje i djelima potvrđuje. Ovo je načelo ehli-s-sunneta i džema'ata. Mnogo je dokaza u Kur'anu i Sunnetu da su djela dio imana (vjerovanja). Na tim dokazima se temelji konstatacija ehli-s-sunneta da se iman povećava i smanjuje. Iman se povećava s pokornošću Allahu a smanjuje s nepokornošću, kako Uzvišeni Allah kaže: *Što se tiče vjernika Kur'an im je učvrstio vjerovanje i oni se raduju.* **(Et-Tewbe, 124.)**

I još kaže: *On uliva smirenost u srca vjernika da bi još više učvrstili svoje vjerovanje.* **(El-Feth, 4.)** I Uzvišeni kaže: *A Allah će onima koji su na pravom putu uputu povećati.* **(Merjem, 76.)**

Kada djela ne bi ulazila u sastav imana (vjerovanja), svi bi ljudi imali podjednak iman. Isti bi bio dobročinitelj i griješnik i onaj koji je

pokoran i onaj koji je nepokoran ukoliko su posvjedočili Stvoritelja, Njegovo božanstvo, kao i druge imanske šartove, a potom u njih povjerovali. Dakle ovo je neispravno učenje. Istina je ono što smo rekli o učenju ehli-sunneta i džema'ata.

Zaključak:

Nije dozvoljeno optužiti muslimana nevjerstvom zbog počinjenog grijeha dokle god ga on ne ohalali. Grijesi umanjuju iman i podliježu kazni. Mi ne smijemo reći za muslimana da će sigurno u Džennet ili u Džehennem, osim za onoga kome je to zagarantirano. Sigurnost od Allahove kazne i gubljenje nade izvode iz Islama. Također vjernik neće izgubiti svoj iman (vjerovanje) dok ne uradi nešto čime će ga negirati. Iman se postiže kada se srcem vjeruje, jezikom očituje i djelom u praksi provodi.

Pitanja:

1. Kakav je stav Šerijata prema muslimanu koji čini grijeh, da li je nevjernik ili ne?
2. Da li grijesi dovode u pitanje postojanje imana?
3. Smije li se garantirati za muslimana da će u Džennet ili Džehennem?
4. Kada će musliman izgubiti iman?
5. Daj definiciju imana kod ehli-s-sunneta i džema'ata?

DVADESETO POGLAVLJE

(63) Sve što je vjerodostojno preneseno od Resulullaha ﷺ od Šerijata i sve što je on objasnio istina je.

(64) Vjerovanje - iman je jedan. Njegovi nosioci su u osnovi ravnopravni. Razlika među njima je u stepenu strahopoštovanja i bogobojaznosti prema Allahu, u suprotstavljanju svemu što je nastrano i u izvršavanju Allahovih naredbi.

(65) Svi vjernici su štićenici Milostivog Allaha. Najbolji je kod Allaha onaj ko je najpokorniji i koji najdosljednije slijedi Kur'an.

Objašnjenje:

Sve što je vjerodostojno preneseno od Resulullaha ﷺ od Šerijata i objašnjenja vjere je istina, bilo da je to preneseno mutewatir (mnogobrojnim) ili pojedinačnim predajama (ahad). Ovo je pravac sljedbenika istine. Svako onaj ko je namjerno krivotvorio Resulullahove hadise, Allah gaje razotkrio i osramotio.

Ove tvrdnje se temelje na osnovama definicije imana koja je prije spomenuta. Istina je da se ljudi razlikuju i u osnovi samog vjerovanja (imana), inače bi mogli reći da je naš iman kao Resulullahov ﷺ iman, ili kao iman meleka, što je očito nemoguće i netačno.

Djela ulaze u okvir imana i prema njima se i iman kod ljudi stepenuje. Čak i svjedočenje ili priznavanje vjere nije isto kod svih ljudi. Naše priznanje nije kao priznanje Džibrila.

Ljudi se razlikuju i po stepenu bogobojaznosti kako kaže Uzvišeni Allah: *Zaista je kod Allaha najugledniji onaj koji Ga se najviše boji.* **(El-Hudžurat, 13.)**

Vjerovanje ljudi se također stepenuje prema njihovom odnosu spram loših djela i njihovom izvršavanju Allahu dragih naredbi.

Vjernici su štićenici Milostivog Allaha kako to Kur'an kaže: *Neka se ničega ne boje i ni za čim ne tuguju Allahovi štićenici, oni koji budu vjerovali i koji se budu Allaha bojali.* **(Junus, 62.-63.)**

Prema stepenu imana i stepenu bogobojaznosti ljudi zauzimaju različite stepene zaštite kod Uzvišenog Allaha. Allahu je najdraži onaj koji je Njemu i Resulullahu najpokorniji i koji najdosljednije slijedi Njegovu Knjigu i Resulullahov ﷺ Sunnet, a ne onaj koji najviše slijedi jedan određeni mezheb.

Zaključak:

Sve što je vjerodostojno preneseno od Resulullaha ﷺ o pojašnjenju Šerijata i upute istinito je. Nosioci imana se razlikuju u osnovi i stepenu svoga vjerovanja. Vjernici su Allahovi štićenici. Oni se razlikuju u stepenu zaštite kod Uzvišenog Allaha koji se vrednuje prema njihovoj bogobojaznosti.

Pitanja:

1. Da li su svi ljudi jednaki u osnovi imana ili se razlikuju?
2. Koji su štićenici Milostivog Allaha?

DVADESET I PRVO POGLAVLJE

(66) Iman je vjera u Allaha, Njegove meleke. Njegove knjige, Njegove poslanike, vjera u Sudnji dan i u Allahovu odredbu, bila dobra ili zla, slatka ili gorka, od Uzvišenog Allaha je.

Objašnjenje:

Iman je izraz vjere u Uzvišenog Allaha i Njegovu Jednoću u Njegovim djelima, imenima, atributima ili svojstvima, Njegovoj dostojnosti da bude obožavan i činjenje svih djela u Njegovo ime. Zatim, iman je vjerovanje u meleke onako kako je prethodno rečeno da se u njih vjeruje u cjelini ili pojedinačno, kao i u sva njihova svojstva i osobenosti. Zatim vjerovanje u objavljene Knjige o čemu je također bilo riječi. Vjerujemo iz Knjiga u ono što znamo i u ono što ne znamo. Iman je i vjerovanje u Allahove poslanike, u one o kojima nešto znamo i u one o kojima ne znamo, u cjelosti i pojedinačno, kako je rečeno. Prvi poslanik je Nuh, a posljednji Muhammed ﷺ. Oni su u cjelosti prenijeli objave od Uzvišenog Allaha. Njihovo upućivanje na pravi put je najpotpunija i najbolja uputa. Iman je vjerovanje u Sudnji dan i sve što on donosi, bilo da je proživljenje, polaganje računa, Džennet i Džehennem i ostalo. Iman je vjerovanje u Allahovu odredbu (kader) da je ona od Allaha, te da se i dobro i zlo događaju Njegovom odredbom. Također, sve što je slatko i gorko dato je Njegovom odredbom i Njegovom voljom. Uzvišeni Allah kaže: *Reci: Sve je ovo od Allaha.* **(En-Nisa', 87.)**

Svi ovi temelji imana su sadržani u mnogim ajetima od kojih navodimo riječi Uzvišenog Allaha: *Čestiti su oni koji vjeruju u Allaha, i u onaj svijet, i u meleke, i u knjige, i u vjerovjesnike.* **(El-Bekare, 177.)** Te riječi Uzvišenog: *Mi sve s mjerom stvaramo.* **(El-Kamer, 49.)** I riječi Uzvišenog Allaha: *A onaj ko ne bude vjerovao u Allaha, i u meleke Njegove, i knjige Njegove, i u poslanike Njegove i u onaj svijet - daleko je zalutao.* **(En-Nisa', 136.)**

Gubljenjem temelja imana, ili jednog od njih šest gubi se iman u osnovi i stiče nevjerstvo - Allah nas od njega sačuvao.

(67) Mi vjerujemo u sve što je prethodno spomenuto. Mi ne pravimo razliku između Allahovih poslanika i smatramo vjerodostojnim objave koje su im dostavljene.

Objašnjenje:

Mi vjerujemo u sve što je prethodno rečeno i to potvrđujemo, tome se pokoravamo i ne pravimo razliku među poslanicima, kako kaže Uzvišeni Allah: *Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih.* **(El-Bekare, 285.)** I riječi

Uzvišenog Allaha: *Mi ne pravimo nikakve razlika među njima, i mi se samo Njemu pokoravamo.* **(El-Bekare, 136.)**

Ne pravimo razliku među poslanicima, i ne prihvaćamo samo neke, a da ne prihvaćamo i sve ostale. U sve njih vjerujemo i u sve njihove objave koje su dobili od Uzvišenog Allaha.

Zaključak:

Iman je vjerovanje u Allaha, u meleke Njegove, u knjige Njegove, u poslanike Njegove, u onaj svijet, u Allahovu odredbu bila dobra ili zla. Vjerujemo da je sve od Allaha.

Pitanja:

1. Koji su to ruknovi (temelji) imana?
2. Šta je sadržaj vjerovanja u Allahovu odredbu?

DVADESET I DRUGO POGLAVLJE

(68) Počinioci velikih grijeha (od sljedbenika Ummeta Muhammedovog ﷺ) neće vječno ostati u vatri ako umru s tewhidom (vjerom u Jednog Allaha) makar se i ne pokajali. Nakon što Ga sretnu, vjerujući u Njega, oni će biti pod Njegovom voljom i odredbom. Ako Allah htjedne, oprostiće im grijeh Svojom dobrotom, kao što Uzvišeni kaže: *A oprostiće manje grijehe od toga, kome On hoće.* **(En-Nisa',48.)** A ako bude htio, On će ih kazniti Džehennemom, Svojom pravdom, zatim će ih iz vatre izvesti Svojom milošću, i zauzimanjem (šefa'atom) onih koji su dostojni da se za njih zauzimaju. Zatim će ih poslati u Svoj Džennet. To je stoga što Uzvišeni Allah štiti one koji za Njega znaju i neće ih učiniti na ovom i budućem svijetu kao one koji Ga negiraju, koji nisu vjerovali u Allahovu uputu i koji nisu zadobili Allahovu zaštitu. Gospodaru moj, Zaštitniče Islama i njegovih sljedbenika, učvrsti naša srca u Islamu, sve dok se ne sretnemo s Tobom.

Objašnjenje:

Počinioci velikih grijeha - za koje postoji određena kazna ili prokletstvo ili prijetnja Džehennemom ili teška kvalifikacija - neće vječno boraviti u Džehennemu, ako u njega uđu, a umrli su kao pripadnici vjere u Jednog Allaha (tewhida), čak ako umru i bez pokajanja, jer je umro vjerujući i spoznajuci Stvoritelja. On je pod Allahovom voljom. Ako bude htio kazniće ga Svojom pravičnošću i mučiti ga u Džehennemu, ali on neće vječno boraviti u njemu, nego će ga Allah Svojom milošću i zauzimanjem (šefa'atom) onih koji su dostojni šefa'ata (pokorni) izbaviti iz Džehennema.

Najveći šefa'atlija će biti Muhammed ﷺ. Ako Allah htjedne velikom griješniku će oprostiti i grijeha ga osloboditi Svojom dobrotom i plemenitošću. Treba se nadati da će svaki grijeh osim širka (pripisivanja Allahu druga) biti oprošten, kako kaže Uzvišeni Allah: *Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim (širk), a oprostiće druge grijehe, kome On hoće.* **(En-Nisa', 48.)**

Također stoji u Resulullahovom ﷺ hadisu: "Ko počini neki veliki grijeh pa ga Allah pokrije, taj griješnik je Allahov, ako On hoće oprostiće mu, ako hoće kazniće ga."[14]

Ovo važi čak i ako počinioc velikog grijeha umre prije nego se pokaje. I to je istina, nasuprot mišljenju mu'tezila i haridžija po čijem učenju počinilac velikog grijeha vječno ostaje u Džehenemu. Uzvišeni Allah ne izjednačava, zbog Svoje milosti, one koji Njega vjeruju i priznaju sa onima koji Ga ne vjeruju i negiraju na ovom ili budućem svijetu.

[14] Ovaj hadis je uvrstio Buharija u knjigu **El-Iman**, poglavlje: "Znak imana je ljubav prema Ensarijama" (1/64) h(11) kao i Muslim u **Knjiga kazni**, poglavlje: "Kefaret počinioca grijeha" (3/133) h(1709). Oba muhaddisa su ga prenijeli preko Ebu Idrisa A'id ibn Abdullaha ibn Samita.

Uzvišeni kaže: *Misle li oni koji čine zla djela da ćemo s njima postupiti jednako kao sa onima koji vjeruju i dobra djela čine, da će im život i smrt biti isti.* **(El-Džasije, 21.)**

Također, Uzvišeni kaže: *Zar ćemo muslimane sa nevjernicima izjednačiti.* **(El-Kalem, 35.)**

Molimo Allaha, Zaštitnika Islama i muslimana, da naša srca učvrsti u Islamu sve dok Ga ne sretnemo kao muslimani (mu'mini). Amin.

(69) Mi smatramo da musliman može klanjati namaz za svakim bogobojaznim čovjekom, a i griješnikom, ako se okreće našoj Kibli. Svakom od njih treba klanjati dženazu, bio loš ili dobar.

(70) Nikoga ne smijemo određivati za Džennet ili Džehennem. Ne smijemo tvrditi za nekoga da je nevjernik, da je širk počinio ili licemjer postao, sve dok nešto od toga kod njega ne bude očito. Njihove tajne i sud o njima prepuštamo Uzvišenom Allahu.

(71) Mi smatramo da se ne smije dići oružje ni na koga od sljedbenika Muhammeda ﷺ osim na one koji to po Šerijatu zaslužuju.

Objašnjenje:

Sljedbenici sunneta (ehlu-s-sunnet) smatraju da se namaz može klanjati za svakim muslimanom bio dobročinitelj ili griješnik. Prednost se daje namazu za dobrim muslimanom, ako za to ne postoje neke smetnje (poteškoće), ili ako će se dogoditi smutnja ako se ostavi namaz za griješnikom, također će se dati prednost lošem muslimanu (imamu), ako ga je postavio vladar, a to se može učiniti ako on nije uveo neku novotariju koja izvodi iz vjere.

Sljedbenici sunneta smatraju da treba klanjati dženazu svakom umrlom muslimanu bio dobročinitelj ili griješnik osim ako nije umro u nekom drugom opredjeljenju osim Islama.

Sljedbenici sunneta (ehlu-s-sunnet) ne donose sud, niti imenuju nekoga za Džennet ili Džehennem već se za onoga ko je dobra djela činio nadaju da će ući u Džennet. Mi ne možemo za njega garantirati da ga Allah neće kazniti Džehennemom. Mi ćemo se isto tako zabrinuti za onoga ko je loša djela činio ali nećemo gubiti nadu u Allahovu milost prema njemu. Mi nećemo svjedočiti za muslimana da je kafir, mušrik ili munafik,[15] što bi ga isključilo iz pripadnosti Islamu, osim ako je javno pokazao nešto od toga. Uz to treba da se ispune određeni uvjeti i da ne postoje zapreke.

[15] p.p. kafir - nevjernik; mušrik - koji Allahu pridružuje saučesnika; munafik - liremjer.

Oni prepuštaju tajne Uzvišenom Allahu pošto je On najupućeniji u njih. Oni o ljudima sude prema njihovoj vanjštini. Sljedbenici sunneta (ehlu-s-sunnet) smatraju da nije dozvoljeno muslimanu boriti se protiv muslimana i ubiti ga, osim u slučajevima koje Zakonodavac navodi kao što Resulullah ﷺ kaže: "Nije dozvoljeno muslimanu da ubije brata muslimana osim u jednom od tri slučaja: "glava za glavu"[16] (hadis) i kao što stoji u hadisu: "I ako vidite otvoreno nevjerstvo za koga kod Allaha imate jasan dokaz"[17] I treće kao što je u riječima Uzvišenog Allaha: *Kazna za one koji protiv Allaha i Poslanika Njegova ratuju i koji nered na Zemlji čine jeste: da budu ubijeni.* **(El-Ma'ida, 33.)** Ovo su slučajevi u kojima je dozvoljeno ubiti muslimana i ni u jednom drugom slučaju nije dozvoljeno boriti se protiv muslimana, ili ga ubiti.

Zaključak:

Počinioci velikih grijeha su prepušteni Allahovoj volji. Ako On hoće oprostiće im, a ako hoće kazniće ih. Nisu isti oni koji potvrđuju vjeru i oni koji je poriču. Mi klanjamo za svakim muslimanom bio dobročinitelj ili griješnik. Ne svjedočimo za dobre da će sigurno u Džennet niti za loše da će sigurno u Džehennem. Ne smijemo ubiti muslimana niti se boriti protiv njega osim ako to po Šerijatu zaslužuje.

Pitanja:

1. Šta kažu sljedbenici sunneta (ehlu-s-sunnet) za počinioce velikih grijeha?
2. Koji je stav Šerijata za namaz koji se klanja za muslimanom griješnikom?
3. U kojim slučajevima je dozvoljeno ubiti muslimana?

---

[16] Bilježi ga Buharija u **Knjizi o krvarini**, poglavlje o ajetu: "Glava za glavu" (El-Ma'ida, 43.) 12/201. h(6878) i Muslim u knjizi **el-Kasamet**, poglavlje: "Kada je dozvoljeno prolili krv muslimana", 3/1303. h(1676), u predaji od Abdullaha.

[17] Muslim bilježi ovaj hadis u **Knjizi el-Imaretu**, poglavlje: "Obavezna pokornost vladaru u svemu, osim u griješenju", 3/1470 h(42) u predaji od Ubade ibn Samita.

DVADESET I TREĆE POGLAVLJE

(72) Mi smatramo da ne treba ustati protiv naših imama i vođa, čak i ako budu nepravedni. Mi ih ne proklinjemo (ne molimo protiv njih), a niti im otkazujemo pokornost. Smatraino da je pokornost prema njima dio naređene pokornosti prema Allahu. Molimo Allaha da budu dobri i da im oprosti.

(73) Mi slijedimo Sunnet i džema'at, a izbjegavamo podvojenost, razilaženje i razjedinjenost.

Objašnjenje:

Sljedbenici sunneta smatraju da je zabranjeno istupati protiv imama i vođa, čak i ako su nepravedni prema ljudima, ili ako sami čine neko loše djelo, sve dok su oni pripadnici Islama i dok ne promjene Allahovu vjeru i otvoreno ne pokažu nevjerstvo. To zbog toga što istupanje protiv vođa izaziva loše posljedice: kao što je prolijevanje krvi, širenje anarhije i tome slično, i s obzirom da su vođe pripadnici Islama, nisu promijenili Allahovu vjeru i nisu otvoreno pokazali nevjerstvo. Muslimani neće učiti dovu protiv njih i neće im otkazati pokornost. Sljedbenici sunneta (ehlu-s-sunnet) smatraju da je iskazivanje pokornosti prema njima dužnost, sve dok oni naređuju da se čine dobra djela. A ako naređuju da se čine zabranjena (loša) djela, ne treba ih slušati niti im biti pokoran. Prema riječima Resulullaha ﷺ: "Musliman je dužan slušati i biti pokoran i u onome što voli i u onome što ne voli sve dok mu se ne naredi da čini grijeh."[18]

U drugom hadisu stoji: "Zaista se pokornost odnosi samo na ono što je dozvoljeno u Islamu."[19] Sljedbenici sunneta mole Allaha ﷻ da im se vođe poprave u vjeri i da im oprosti. Njihovo popravljanje je popravljanje za čitav muslimanski Ummet, a njihovo skretanje sa pravog puta donosi Ummetu nered (fesad) i iskvarenost, a Allah najbolje zna.

Sljedbenici sunneta (ehlu-s-sunnet) izbjegavaju izdvajanje iz muslimanskog džema'ata (zajednice). Naprotiv, oni smatraju da je uputa u slijeđenju Poslanikova Sunneta i džema'ata (zajednice muslimana). Prava je zabluda i obmana izdvajati se iz džema'ata (zajednice), suprotstavljati se i razilaziti se po pitanjima vjere. Podvajanje izaziva za sobom cijepanje u muslimanskim redovima. Sve ovo ne treba činiti dok god džema'at (zajednica muslimana) izvršava Allahove naredbe, slijedi istinu, drži se upute, naređuje da se čine dobra djela i zabranjuje činjenje loših djela.

---

[18] Buharija je hadis zabilježio u **Knjizi o propisima**, poglavlje: "Poslušnost i pokornost vođi" 13/121 h(7144). Muslim ga je uvrstio u knjigu **el-Imaret**, poglavlje: "Obavezna pokornost vladarima osim u giiješenju" 3/1469 h(1839), iz predaje Abdullaha ibn Omera.

[19] Ovaj hadis je Muslim zabilježio u knjizi **el-Imamet**, poglavlje: "Obavezna pokornost vladarima, osim u griješenju", 3/1469 h(1840) iz predaje Alije r.a.

Međutim, ako se ljudi pokvare, propisi promjene, pa sunnet postane novotarijom, a novotarija sunnetom, kad zabranjeno, postane dozvoljenim, a dozvoljeno zabranjenim, tada je dozvoljeno odvojiti se od ljudi i napustiti sve skupine koje slijede strasti i zabludu, kao što stoji u hadisu: "Napusti sve te zalutale skupine, makar se zubima držao za korijen stabla do svog smrtnog časa."[20]

(74) Mi volimo pravedne i povjerljive, a mrzimo nasilnike i izdajnike.

Objašnjenje:

Mi volimo svakog pravednog čovjeka, bio vladar ili podanik. Volimo svakoga koji je povjerljiv prema Allahu i prema ljudima. Mrzimo svakog nasilnika, bio on vladar ili podanik, i svakog izdajnika koji izda Allaha, Njegovog Poslanika ﷺ i povjerene mu stvari.

Uzvišeni Allah kaže: *O vjernici, Allaha i Poslanika ne varajte i svjesno nemojte međusobno povjerenje proigrati.* **(El- Enfal, 27.)**

Mi držimo da je sve to istina. Musliman voli svoju bogobojaznu braću muslimane (mu'mine), a mrzi griješnike pokvarenjake.

U hadisu stoji: "Onaj ko posjeduje ova tri svojstva, osjetiće slast imana (vjere): onaj kome su Allah i Njegov Poslanik draži od svega drugoga i onaj koji voli neku osobu radi Allaha ﷻ."[21]

U drugom hadisu Resulullah ﷺ je rekao: "Najčvršća veza vjerovanja je: ljubav prema nekome u ime Allaha i mržnja u ime Allaha."[22] Mi nekoga volimo onoliko koliko je on pokoran Allahu i koliko je dobar, a mrzimo ga onoliko koliko je nepokoran Allahu i koliko je loš.

Zaključak:

Pokornost prema vjerskim poglavarima (vođama) je obavezna radi pokornosti prema Allahu. Ne smije se razjedinjavati sloga musliinanske zajednice bespravno. Mi slijedimo Sunnet i džema'at. Mi volimo pravedne i povjerljive ljude. Mi mrzimo izdajice i one koji nepravedno postupaju.

Pitanja:

1. Moramo li biti pokorni nepravednom poglavaru (vođi)?
2. Da li je dozvoljeno istupiti protiv nepravednog vođe?
3. Šta je obaveza po pitanju ljubavi i mržnje radi Allaha?

---

[20] Bilježi ga Buharija u knjizi **el-Menakib**, poglavlje "Znaci poslanslva", 6/615 h(3606) i Muslim u knjizi **el-Imaret** poglavlje "Obavezno slijeđenje džema'ata muslimana", 3/1475 h(l847) od Huzejfe ibn Jemana.
[21] Muteffekun alejhi. Prenosi se od Enesa r.a.
[22] Prenosi ga Ahmed i Taberani, a Albani ga smatra sahihom u svom djelu **Sahihu-l-Džami'**, h(2539).

DVADESET I ČETVRTO POGLAVLJE

(75) Mi kažemo: "Allah najbolje zna", za ono što nam je nejasno.

(76) Mi smatramo da se mesh po mestvama (čarapama) čini na putovanju i kod kuće kako je navedeno u hadisu (eseru).

(77) Obavljanje hadždža i džihad - borba na Allahovom putu sa predstavnicima (vođama) muslimana, bili oni dobri ili loši, važi do Sudnjeg dana. Niko ih ne može obesnažiti i opovrgnuti.

Objašnjenje:

Sljedbenici sunneta uvijek znanje koje im je nejasno prepuštaju Uzvišenom Allahu i kažu: "Allah najbolje zna." To je najispravnije. To je svrha zabrane govora o Uzvišenom Allahu bez znanja. Takav govor je najveći i najgori grijeh. Stoga, kada neko bude upitan za nešto što ne zna, neka kaže:"Allah najbolje zna."

Sljedbenici sunneta smatraju ispravnim mesh po mestvama i cipelama pod uvjetima koji su navedeni u knjigama fikha, a to je: da putnik može to činiti tri dana i tri noći, a čovjek kod kuće jedan dan i noć. To važi i za mesh po čarapama i cipelama, čemu se suprotstavljaju "rafidije" - šiitska sekta. Mesh je "mutewatirom" - velikim brojem predaja - prenesen od Resulullaha ﷺ.

Sljedbenici sunneta smatraju obavljanje hadždža i džihad (borba na Allahovom putu) trajno važećim sa predstavnicima (vođama) muslimana, bili oni dobri ili loši. Niko nema pravo osporavati izvršavanje tih propisa, opovrgavati, a niti dokinuti njihovu obaveznost. To važi do Sudnjeg dana. Sve to važi i sa pravednim i sa nepravednim vođama. Moć nepravednog vođe ide u prilog muslimanima, a njegova nepravda ide protiv njega, ukoliko živi u Islamu, a ako se odmetne od Islama, to je onda druga stvar.

Zaključak:

Musliman je dužan reći za sve ono što ne zna: "Allah najbolje zna." Neka ne govori o onome o čemu nema znanja. Dozvoljeno je učiniti mesh po mestvama kod kuće i na putovanju. Hadždž i džihad se trajno obavljaju do Sudnjeg dana, bile vođe pravedne ili nepravedne.

Pitanja:

1. Ako budeš upitan o nečem što ne znaš šta ćeš reći?
2. Kakav je stav Šerijata o meshu po mestvama, i koliko dugo važi mesh?
3. Kakav je stav Šerijata o džihadu i hadždžu sa nepravednim vođom?

DVADESET I PETO POGLAVLJE

(78) Mi vjerujemo u Meleke pisare - Kiramen katibine. Allah ih je učinio našim čuvarima.

(79) Mi vjerujemo u Meleka smrti koji je zadužen da uzima duše i ljudima i džinnima.

(80) Mi vjerujemo u zagrobnu patnju za onoga ko je zasluži. I vjerujemo u pitanja Munkira i Nekira u kaburu: Ko je čovjekov gospodar, koje je čovjek vjere i ko mu je poslanik? O ovome svjedoče hadisi koje je rekao Resulullah ﷺ a koje su prenijeli njegovi drugovi - Allah bio sa njima zadovoljan.

Objašnjenje:

Sljedbenici sunneta vjeruju u Meleke pisare koje je uzvišeni Allah učinio našim čuvarima. Oni bilježe sve što mi kažemo i sve što uradimo. Oni nas napuste samo pri vršenju nužde i tokom bračnog odnosa. O njima se govori u Kur'anu: *A nad vama bdiju čuvari, kod Nas cijenjeni pisari, koji znaju ono što radite.* **(El-Infitar, 10.-12.)**

U ove meleke se ubrajaju i meleki koji su uvijek prisutni i bdiju nad ljudima, a koje Kur'an spominje: *Čovjek ne izusti ni jednu riječ a da pored njega nije prisutan onaj koji bdije.* **(Kaf, 18.)**

Sljedbenici sunneta vjeruju u Meleka smrti kojeg je Uzvišeni Allah zadužio da uzima duše i ljudima i džinnima. Uzvišeni Allah kaže: *Reci: Melek smrti, koji vam je za to određen, duše će vam uzeti, a poslije ćete se Gospodaru svome vratiti.* **(Es-Sedžde, 11.)**

Dovođenje Meleka smrti u vezu sa smrću, imajući u vidu da on uzima duše, je u tolikoj mjeri u kojoj mu dozvoli Uzvišeni Allah. S obzirom da se to odvija prema Allahovoj dozvoli i po Njegovoj volji, tako je i smrt Allahovo djelo. On je daje i to je istina. Uzvišeni Allah kaže: *Allah uzima duše u času njihove smrti.* **(Ez-Zumer, 42.)**

Tu nema nikada kontradiktornosti, jer Melek smrti uzima duše, ali one koje mu Allah naredi, a on je od svih meleka koje je Allah stvorio najveći. U Kur'anu i Sunnetu nije navedeno posebno ime za ovog meleka. Ako i postoji neko ime za njega, ono nije preneseno od Resulullaha ﷺ već je uzeto od sljedbenika knjige.

Sljedbenici sunneta vjeruju da u kaburu postoji stvarna patnja koja će snaći nevjernike i licemjere i sve one griješne muslimane koje Allah bude htio kazniti. Kada se govori o kaburu ne misli se na iskopanu rupu u zemlji - raku ili grob, već se misli na zagrobni život (berzeh). Griješnik će

biti na mukama u zagrobnom životu bilo da je zakopan u zemlju ili je na dnu mora ili u utrobi riba, u voljkama ptica ili u želucima lavova, itd.

Sljedbenici sunneta vjeruju da je to pravedna kazna koju su oni zaslužili. I vjeruju da su Munkir i Nekir dva strašna meleka koji ispituju svakog čovjeka u njegovom kaburu: ko mu je gospodar, koje je vjere, i ko mu je poslanik? Sve je ovo potvrđeno u mutewatir hadisima prenesenim od Resulullaha ﷺ. Obaveza je vjerovati u ono o čemu nam svjedoče hadisi.

(81) Kabur je ili jedna od džennetskih bašči ili jedna od džehennemskih provalija.

Objašnjenje:

Kabur je jedna od džennetskih bašči za dobrog vjernika kojeg će Allah učvrstiti i koji će odgovoriti na pitanja meleka. Kabur je isto tako jedna od džehennemskih provalija za nevjernika i licemjera i za one nasilnike i griješnike koje Allah želi kazniti. Rečenicu: "Kabur je ili jedna od džennetskih bašči ili jedna od džehennemskih provalija", nije izrekao Resulullah ﷺ već je ona smisao mutewatir hadisa potvrđenih od Poslanika ﷺ.

Zaključak:

Mi vjerujemo u Meleke pisare, naše čuvare, i u Meleka smrti. Mi vjerujemo u patnju i uživanje u zagrobrrom životu i pitanje - su'al Munkira i Nekira, i u sve što će se desiti u kaburu.

Pitanja:

1. Koji su to Meleki čuvari?
2. Šta znaš o Meleku smrti?
3. Da li će biti u kaburu patnje i uživanja?
4. Ko su Munkir i Nekir?

DVADESET I ŠESTO POGLAVLJE

(82) Mi vjerujemo u proživljenje, u naknadu na Sudnjem danu za počinjena djela, vjerujemo u predočavanje tih djela, u obračun za njih, u čitanje knjige u kojoj su bilježena djela, u nagradu i kaznu za njih, u Sirat (ćupriju) i u Mizan (vagu).

(83) Džennet i Džehennem su stvoreni. Nisu prolazni i neće ih nestati. Allah je stvorio Džennet i Džehennem prije Svojih stvorenja - ljudi. Za Džennet i Džehennem je stvorio stanovnike. Koga hoće uvest će u Džennet Svojom milošću, a koga hoće uvest će u Džehennem Svojom pravednošću. Svako radi za ono što mu je već određeno i zbog čega je stvoren.

Objašnjenje:

Sljedbenici sunneta vjeruju da će Uzvišeni Allah proživiti mrtve na Sudnjem danu, pa će ih nagraditi ili kazniti za njihova počinjena djela.

Uzvišeni Allah kaže: *Hoćete, Gospodara mi moga, sigurno ćete biti proživljeni, pa o onome što ste radili, doista, biti obaviješteni - a to je Allahu lahko.* **(Et-Tegabun, 7.)** Oni vjeruju u predočavanje djela pred Allahom.

Allah kaže: *Tada ćete ispitivani biti i nijedna tajna vaša neće skrivena ostati.* **(El-Hadždž, 18)** Vjeruju u polaganje računa kada će Allah obračunati svakom čovjeku počinjena djela. Također vjeruju u čitanje knjige u kojoj su djela zapisana.

Uzvišeni Allah kaže: *Čitaj knjigu svoju, dosta ti je danas to što ćeš svoj račun polagati!* **(El-Isra', 14.)** Vjeruju u nagradu i kaznu za počinioce dobrih i loših djela. Jedno dobro djelo bit će desetorostruko nagrađeno i više, a jedno loše djelo mjerit će se jednom kaznom ili će biti oprošteno. I vjeruju u Sirat, a to je ćuprija na rubu Džehennema, tanja od dlake, britkija od sablje. Preko nje će dobročinitelji ući u Džennet, a s nje će biti ugrabljeni kažnjenici. I vjeruju u Mizan (vagu) na kojoj će se mjeriti djela ljudi. To je stvarni Mizan na čiji će se tas s jedne strane stavljati dobra djela, a s druge loša.

Sljedbenici sunneta vjeruju u postojanje Dženneta i Džehennema i da su i Džennet i Džehennem stvoreni. Oni i sada postoje. Džennet je boravište bogobojaznih, a Džehennem je boravište nevjernika i griješnika. Džehennem griješnika je prolazno boravište, a Džehennem nevjernika je njihovo vječno boravište. Džennet neće nikada nestati. Allah je oba boravišta stvorio prije stvaranja ljudi, i za svako boravište je stvorio njegove stanovnike. Stanovnicima Dženneta je olakšano da čine djela džennetlija, a stanovnicima Džehennema da čine djela stanovnika Džehennema. U Džennet će ući njegovi stanovnici Allahovom milošću, a u Džehennem će ući stanovnici Džehennema po Allahovoj pravdi. Svaki

pojedinac čini djelo u skladu sa onim što mu je Allah odredio. Svaki će pojedinac otići tamo gdje mu je Allah odredio.

(84) Dobro i zlo su predodređeni (zapisani) ljudima.

(85) Čovjekova sposobnost (mogućnost) neophodna za izvršenje određenog dobrog djela, je Allahova blagodat. Ta mogućnost se ne smije pripisati čovjeku jer je neodvojiva od djela. Što se tiče zdravstvene mogućnosti, materijalne, fizičke i praktične, one su uvjet za neko djelo i na njih se odnose Allahove riječi: *Allah ne opterećuje, nikoga preko mogućnosti njegovih.* **(El-Bekare, 286.)**

Objašnjenje:

Dobro i zlo bivaju Allahovom odredbom i Allahovom voljom. Allah kaže: *Reci: Sve je od Allaha!* **(En-Nisa', 78.)**

I Uzvišeni Allah kaže: *Mi vas stavljamo na kušnju i u dobru i u zlu.* **(El-Enbija, 35.)**

Sve što se događa u ovom svemiru, bilo dobro ili zlo, odvija se po Allahovoj odredbi i Njegovom htijenju. Ono što Allah hoće bude, a ono što Allah neće ne bude.

Postoje dvije vrste mogućnosti za izvršenje nekog djela. Prvo je da postoje sredstva (alat) za rad, energija, obavezna fizička i materijalna mogućnost za rad, što je uvjet za djelo. To je temelj koji mora biti prije djela. Na tom temelju biva naredba ili zabrana.

Uzvišeni Allah kaže: *Allah ne opterećuje nikoga preko njegovih mogućnosti.* **(El-Bekare, 286.)** i: *Allah nikoga ne zadužuje više nego što mu je dao.* **(Et-Talak, 7.)**

Ovi ajeti se odnose na tu vrstu mogućnosti i zbog nje je čovjek šerijatski obavezan - mukellef. Druga mogućnost je htjenje i želja za to djelo. Ona se ostvaruje vršenjem djela i u vezi je sa Allahovom uputom i blagodati, time se ne opisuje niko osim Allah ﷻ.

(86) Ljudska djela je Allah stvorio, a ljudi ih zarađuju.

(87) Allah nije zadužio ljude preko njihovih mogućnosti, a oni nisu u mogućnosti više od onoga što ih je zadužio. Ovo je tumačenje riječi: "Nema snage ni moći osim u Allaha." Mi tvrdimo: "Niko nema moći i niko se ne može spasiti grijeha osim uz Allahovu pomoć. I niko nema snage da izvršava pokornost prema Allahu i da bude čvrst u tome osim uz Allahovu pomoć."

(88) Sve se odvija po Allahovoj volji, Njegovoj odredbi i Njegovom određenju. Njegova volja je iznad svih volja. Njegova odredba vlada nad svim drugim odredbama. Allah radi ono što hoće. Allah nije nikada bio nasilnik. Uzvišen je od svakog zla i svih iskušenja. Čist je od svakog nedostatka i poroka. *On neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani.* **(El-Enbija', 23.)**

Objašnjenje:

Sva ljudska djela je stvorio Uzvišeni Allah. Allah kaže: *A Allah je stvorio i vas i ono što vi radite.* **(Es-Saffat, 96.)**

Čovjek zarađuje djela. Tako kažu sljedbenici istine, a džebrije kažu suprotno. Oni negiraju čovjekovu volju, a mu'tezile kažu suprotno i po njihovom učenju čovjek je tvorac loših djela bez udjela Allahove volje. Obje frakcije idu u dvije krajnje suprotnosti. Sredina između toga je tvrdnja ehlu-s-sunneta i džema'ata.

Uzvišeni Allah je zadužio čovjeka da čini onoliko koliko ima mogućnosti. Uzvišeni Allah kaže: *Allah nikoga ne opterećuje preko njegovih mogućnosti.* **(El-Bekare, 286.)**

Zaduženje nekoga sa nečim dokaz je da on to može. Čovjek nije u stanju više od onog čime ga je Allah zadužio. Da on može izdržati više, Allah bi ga zadužio, a pošto ga nije zadužio više od mogućeg, to potvrđuje da čovjek ne može podnijeti više. I riječi: *Nema snage i moći osim u Allaha*, znače: "Niko se ne može spasiti grijeha i niko nema snage da bude pokoran osim uz Allahovu pomoć i Njegovo odobrenje."

Sve se u ovom svemiru odvija po Allahovoj volji, sa Njegovim znanjem, po Njegovoj odredbi i Njegovom određenju. Allahova volja je iznad svake volje. Njegova volja je izvršna. Ljudi mogu pokušavati na razne načine izbjeći Allahovu odredbu, ali neće moći. Njegova odredba je iznad svih varki. Uzvišeni Allah čini šta hoće. On nije nasilnik. Sve što je Allah odredio čista je pravda: *Allah neće nikome ni trunku nepravde učiniti.* **(En-Nisa', 40.)** *Allah zaista neće nikakvu nepravdu ljudima učiniti, ljudi je sami sebi čine.* **(Junus, 44.)**

Allah je Uzvišen od svakog zla, nasilja, nesreće, nedostataka i mahana. *On neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani.* **(El-Enbija', 23.)**

Zaključak:

Proživljenje na Sudnjem danu je istina. Nagrada i kazna, predočavanje djela, obračun, vaga, Džennet i Džehennem, sve je to istina. Istina je da su Džennet i Džehennem stvoreni i da ih neće nestati. Svaki čovjek se kreće prema Allahovom određenju za njega. Sva ljudska djela je Allah stvorio. Postoje dvije vrste mogućnosti kao što smo ranije objasnili. Uzvišeni Allah nije zadužio ljude iznad njihovih mogućnosti.

Pitanja:

1. Šta znaš o događanju na Sudnjem danu?
2. Šta je istinito po pitanju nedostatka Džehennema?
3. Da li je Allah stvorio i odredio dobro i zlo?
4. Kako ćeš odgovoriti onome koji kaže: "Allah je zadužio ljude preko njihovih mogućnosti?"

DVADESET I SEDMO POGLAVLJE

(89) Dova i sadake živih koriste umrlim.

(90) Uzvišeni Allah uslišava dove i ispunjava potrebe.

(91) Allah posjeduje sve. Njega ništa ne posjeduje. Niko ne može bez Allaha ni jedan tren. Ko smatra da može bez Allaha jedan tren postaje nevjernik.

(92) Allah biva srdit i biva zadovoljan, ali ne kao stvorenja.

Objašnjenje:

Umrli ima koristi od dove koju za njega uči živi o čemu se govori u hadisu: "...ako iza sebe ostavi dobro dijete koje će se moliti za njega."[23]

Umrli ima koristi i od sadake koju za njeg udijeli živi, bilo to njegovo dijete ili neko drugi.

Uzvišeni Allah uslišava dove, kao što kaže: *Gospodar vaš je rekao: Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati.* **(El-Mu'min - Gafir, 60.)** Allah ispunjava potrebe Svojim stvorenjima u onome što im pribavlja korist i otklanja štetu. Samo On vlada naredbom.

Uzvišeni Allah je Vladar vladara i Vladar svega što postoji. Niko ne može raspolagati sa onim što je On stvorio bez Njegove dozvole. Ne može se bez ovisnosti o Allahu ni jedan tren. Svako stvorenje ovisi o Uzvišenom Allahu. Ovisi o Njegovom stvaranju, Njegovom izumu, opskrbi, uređenju svoga života, ovisi o Allahovoj uputi i pravom putu. Uzvišeni Allah kaže: *O ljudi, vi ste siromasi, vi trebate Allaha, a Allah je nezavisan i hvale dostojan.* **(Fatir, 15.)** Kad bi čovjek pomislio, makar na tren da može bez ovisnosti o Allahu, postao bi zbog toga nevjernik i ubrojao bi se u odmetnike i propale.

Uzvišeni Allah se srdi kada se prekorače Njegove granice. On je zadovoljan kada čovjek učini ono što On voli i izvrši ono što On naredi. Srdžba i zadovoljstvo su dva Allahova potvrđena svojstva. Uzvišeni kaže: *Allah će na njega gnjev Svoj spustiti.* **(En-Nisa', 93.)** I kaže: *Allah je zadovoljan vjernicima...* **(El-Feth, 18.)**

I srdžba i zadovoljstvo su u onom smislu koji odgovara Uzvišenom Allahu bez poređenja i pitanja kako. Allahova srdžba i Allahovo

[23] Bilježi ga Muslim u djelu **el-Wasijjet** - oporuka, poglavlje: "Sevapi koji stižu do čovjeka poslije njegove smrti", h(1631) i Ebu Dawud u djelu **el-Wesaja** h(2880), i drugi.

zadovoljstvo su dva svojstva koja ni u čemu i nikako ne liče svojstvima stvorenja. *Ništa nije kao On.* **(Eš-Šura, 11.)**

Zaključak:

Dova i sadaka živih koriste umrlim. Uzvišeni Allah uslišava molbe. On vlada svime što je na Zemlji i nebesima. Ni jedno stvorenje ne može bez ovisnosti o Allahu. Allahova srdžba i Allahovo zadovoljstvo su dva stvarna Njegova svojstva primjerena i svojevrsna samo Allahu, Slavljenom i Uzvišenom.

Pitanja:

1. Ima li koristi umrli od sadake i dova živih ljudi?
2. Koji je stav Šerijata prema onome ko pomisli da je neovisan o Allahu?
3. Da li su srdžba i zadovoljstvo potvrđena Allahova svojstva?

DVADESET I OSMO POGLAVLJE

(93) Mi volimo drugove Resulullahove ﷺ, ne pretjerujemo u ljubavi ni prema jednom od njih, ne odričemo se ni jednog od njih, ne volimo onoga ko ih mrzi i ko ih po lošem spominje, i samo ih po dobru spominjemo. Ljubav prema njima je vjera, vjerovanje i dobročinstvo. Mržnja prema njima je nevjerstvo, licemjerstvo i nepravda.

(94) Potvrđujemo da hilafet poslije Resulullaha ﷺ pripada prvo Ebu Bekru es-Siddiku, r.a., po zaslugama i prednostima nad cijelim Ummetom, zatim Omeru ibn el-Hattabu, r.a., pa Osmanu ibn Affanu, r.a., a zatim Aliji ibn Ebu Talibu, r.a. Oni su pravovjerni vladari (hulefau-r-rašidun) i upućeni imami (el-eimmetu-l-muhtedun).

Objašnjenje:

Volimo ashabe Resulullahove ﷺ iz ljubavi prema njemu, i zbog njegove ljubavi prema njima. Ne pretjerujemo u tome ni prema jednom od njih kako su to učinile rafidije (šiije) sa Alijom r.a. Oni su ga uzdigli iznad njegovog stepena i podigli ga na stepen božanstva. Mi se ne odričemo ni jednog od ovih halifa. Oni su bili sa najpotpunijim imanom i dobročinstvom. Bili su najpokorniji Allahu i Resulullahu ﷺ i bili su najveći borci na Allahovom putu. Mi ne volimo one koji ih mrze, jer mržnja prema njima je simbol licemjerstva i izdaje. Ne volimo one koji o njima govore zlonamjerno. O njima pričamo samo dobro. Njih je Resulullah ﷺ zavolio i na njih oporuku ostavio. Ljubav prema njima je znak ispravnosti vjere i imana, dokaz dobročinstva (ihsana). A mržnja prema njima je znak nevjerstva, licemjerstva, neuspjeha i nasilja. Molimo od Allaha zaštitu da ne zalutamo nakon upute!

Mi tvrdimo da hilafet poslije Resulullaha ﷺ pripada Ebu Bekru es-Siddiku, r.a., po zaslugama i prednostima u odnosu na ostale muslimane. Resulullah ﷺ ga je odabrao, unaprijedio i na njegov hilafet kroz nekoliko hadisa ukazao. Stoga je on najdostojniji čovjek zasluge i prioriteta.

Muslimani su se dogovorili na dan Sekife i izabrali ga za halifu. Poslije njega je došao za halifu Omer ibn el-Hattab, r.a., jer ga je imenovao i postavio Ebu Bekr, r.a. Obojica su Resulullahovi ﷺ drugovi i prijatelji. Poslije njih je halifa Osman ibn Affan, r.a. (Zu-n-nurejni), suprug dviju Resulullahovih kćeri. Nakon njega je postavljen za halifu Alija ibn Ebu Talib, r.a., muž Resulullahove ﷺ kćerke Fatime. Ova četvorica su najbolji ashabi. Oni su hulefau-r-rašidun i el-eimmetu-l-muhtedun. Resulullah ﷺ je u oporuci ostavio da se njihova tradicija (sunnet) slijedi.

(95) Svjedočimo za desetoricu koje je imenovao Resulullah ﷺ i obradovao Džennetom, da će biti u Džennetu. To činimo na osnovu Resulullahovog svjedočenja za njih, a njegove riječi su istinite. Ti ashabi su: Ebu Bekr, Omer, Osman, Alija, Talha, Zubeir, Sa'd, Sei'd, Abdurrahman ibn 'Avf i Ebu 'Ubejde ibn el-Džerrah, a on je emin (povjerenik) ovog Ummeta. Allah sa njima svima bio zadovoljan.

(96) Onaj ko lijepo govori o Resulullahovim ﷺ drugovima, o njegovim čestitim ženama koje su bez ikakve ljage, te o njegovoin časnom potomstvu, taj je daleko od licemjerja.

Objašnjenje:

Vjerujemo da je Resulullah ﷺ obradovao svojih deset drugova sa Džennetom rekavši jasno: "Ebu Bekr će u Džennet, i Omer će u Džennet..."[24], imenujući svu desetoricu prethodno spomenutih.

Mi u to čvrsto vjerujemo. Vjerujemo daje Resulullah ﷺ imenovao i neke osim njih o čemu imamo potvrdu u vjerodostojnim hadisima.

Svako onaj ko lijepo govori o zaslugama drugova Resulullahovih ﷺ i ne pogriješi ni prema kome, i ko lijepo govori o njegovim čestitim ženama koje su čiste od svake ljage, i o njegovom čestitom i časnom potomstvu, daleko je od svakog grijeha i od svakog licemjerja (nifaka). Resulullah ﷺ je naredio da sve njih slijedimo. To nam je i oporukom stavio u dužnost. Onaj ko o svima njiina govori lijepo, taj nije licemjer.

Zaključak:

Volimo ashabe bez pretjerivanja ili ograničavanja, znamo njihovu vrijednost u odnosu na druge, dajemo prioritet halifama prema redoslijedu njihove vladavine, znamo vrijednost desetorice koji su obradovani Džennetom, i tvrdimo za svakoga koji ružno govori o njima ili o Resulullahovim ženama i potomstvu da je on munafik (licemjer).

Pitanja:

1. Šta je naša dužnost prema Resulullahovim ﷺ ashabima?
2. Kako govoriti o Resulullahovim ﷺ ženama i potomstvu?
3. Kako tretiramo onoga ko o njima loše govori?

[24] Ebu Dawud u djelu **es-Sunnet** h(4649); navodi ga Ahmed i drugi muhaddisi.

DVADESET I DEVETO POGLAVLJE

(97) Prvi učenjaci Islama, ashabi i njihovi sljedbenici - tabi'ini, su dobročinitelji. Oni su učeni i razumni. Spominju se samo sa lijepim. Ko ih sa ružnim spominje taj nije na pravom putu.

(98) Mi ne dajemo nikom od evlija prednost ni nad jednim vjerovjesnikom, i tvrdimo da je: "Jedan vjerovjesnik bolji od svih evlija."

(99) Mi vjerujemo u one keramete (čuda) koje su oni imali i o kojima su vjerodostojno prenijete predaje pouzdanih prenosilaca.

Objašnjenje:

Prvi učenjaci Islama, ashabi i tabi'ini, su sljedbenici dobra i sunneta. Oni su učenjaci islamskog prava. Mi njih spominjemo samo sa lijepim i hvalom. Ko o njima govori loše na krivom je putu. Mi smo dužni da ih volimo. Ko o njima govori loše kao da jede njihovo mrtvo tijelo koje je zatrovano.

Ne dajemo prednost evlijama nad vjerovjesnicima, kao neki sljedbenici zabluda, poput Ibn Arebija i drugih. Mi tvrdimo da je jedan vjerovjesnik vredniji od svih evlija. To temeljimo na osnovu poslanstva i mudrosti zbog kojih ih je Allah odlikovao. Uzvišeni Allah kaže: *Allah odabire poslanike među melekima i ljudima.* **(El-Hadždž, 75.)**

Vjerujemo u ono što se prenosi od kerameta evlija i u čudna djela koja im je Allah podario. Vjerujemo u ono što je od toga potvrđeno, a odbacujemo ono što nije potvrđeno (Kur'anom i Sunnetom). Osnova za sve to su riječi Uzvišenog Allaha: *Kad god bi joj Zekerijja u hram ušao, kod nje bi hrane našao. "Odakle ti ovo, o Merjema?", pitao bi, a ona bi odgovorila: "Od Allaha."* **(Ali 'Imran, 37.)**

Sve što je dostavljeno o evlijama Milostivog Allaha ograničeno je na ljude pokorne Allahu, koji imaju čvrst iman i od kojih je On zadovoljan. Ovo se ne odnosi na neobične stvari dokazane kod nekih šejtanskih evlija.

Zaključak:

Spominjemo islamske učenjake - pripadnike selefi-s-saliha - samo sa lijepim. Dajemo prednost vjerovjesnicima nad evlijama. I vjerujemo u one počasti (keramete) evlija koje su vjerodostojne.

Pitanja:

1. Kakav je naš stav prema selefi-s-salihu?
2. Da li je dozvoljeno uzdizati evliju iznad vjerovjesnika?
3. Koje su to počasti evlija? Navedi dokaz da su moguće?

TRIDESETO POGLAVLJE

(100) Vjerujemo u predznake Sudnjeg dana: pojavu Dedždžala, silazak Isa'a, sina Merjeminog, sa nebesa, u izlazak Sunca sa zapada i pojavu dabbetu-l-erdi (zemaljske životinje) iz njoj određenog mjesta.

(101) Ne vjerujemo u vračare i gatare, a ni u one koji tvrde nešto što je u suprotnosti sa Kur'anom, Sunnetom i jedinstvenim mišljenjem Ummeta (idžma'om).

Objašnjenje:

Vjerujemo da Sudnji dan ima predznake koji će se pojaviti i svjedočiti o skorom dolasku tog časa. Ove predznake je naveo Resulullah u svom hadisu u kojem kaže: "Sudnji dan neće doći dok ne vidite deset znakova, pa je spomenuo Dedždžala, dabbetu-l-erdi, pojavu Sunca sa zapada, silazak Isa'a, sina Merjeminog..."[25] Navedeni primjeri su veliki predznaci Sudnjeg dana. Osim ovih, postoje i mali predznaci Sudnjeg dana.

Ne vjerujemo u vračare i gatare. To su oni koji tvrde da znaju ono što je nepoznato ('ilmu-l-gajb) i nadnaravno, a Uzvišeni Allah kaže: *A čovjek ne zna šta će sutra zaraditi.* **(Lukman, 34.)** Allah kaže: *Reci: "Niko, osim Allaha, ni na nebu ni na Zemtji, ne zna šta će se dogoditi."* **(En-Neml, 65.)**

A Resulullah ﷺ kaže: "Ko posjeti vračara ili gatara i povjeruje mu u ono što kaže, postaje nevjernik u ono što je objavljeno Muhammedu ﷺ."[26] Isto tako neprihvaćamo nikoga ko tvrdi za nešto što je u suprotnosti sa Allahovom Knjigom, Sunnetom Njegovog Poslanika i jedinstvenim stavom Ummeta. To kategorično odbijamo i njemu pripisujemo. To ne prihvaćamo ma od koga to bilo.

Zaključak:

Vjerujemo u velike predznake Sudnjeg dana. Tvrdimo da vračari i gatari lažu i da laže svako onaj ko nešto tvrdi suprotno Kur'anu, Sunnetu i idžma'u.

Pitanja:

1. Šta znače predznaci Sudnjeg dana? Navedi četiri predznaka?
2. Kakav je stav Šerijata prema onome ko posjećuje i vjeruje vračarima i gatarima?

[25] Muslim u poglavlju: "El-Fiten" (4/315); Ibn Madže u poglavlju: "O predznacima Sudnjeg dana" (2/258). Bilježe ga i drugi.
[26] Tirmizija (2155) i El-Hakim (1/36) koji ga je uvrstio u sahih hadise.

TRIDESET I PRVO POGLAVLJE

(102) Smatramo džema'at (muslimansku zajednicu) istinitim i ispravnim, a frakcionaštvo zabludom i kaznom.

(103) Allahova vjera i na Zemlji i na nebu je jedna. To je (din) Islam. Uzvišeni Allah kaže: *Islam je zaista Allahova vjera.* **(Ali 'Imran, 19.)**

I Uzvišeni kaže: *I zadovoljan sam da je vaša vjera Islam.* **(El-Ma'ide, 3.)**

Objašnjenje:

Smatramo da je muslimanska zajednica (džema'at) istinita i ispravna. Džema'at je ispravan put i spašena skupina. Tog puta se držao Resulullah ﷺ. Osim džema'ata sve frakcije su zabluda. Frakcionaštvo je skretanje s pravog puta, zabluda, udaljavanje od istine, patnja i na ovom i na budućem svijetu. Uzvišeni Allah kaže: *I doista, ovo je pravi put Moj, pa se njega držite, i druge puteve ne slijedite pa da vas odvoje od puta Njegovog.* **(El-En'am, 153.)**

Allahova vjera je jedna - Islam. Uzvišeni Allah kaže: *Islam je zaista Allahova vjera.* **(Ali 'Imran, 19.)** I Uzvišeni Allah kaže: *A onaj ko želi neku drugu vjeru osim Islama, neće mu biti primljena, i on će na onom svijetu nastradati.* **(Ali 'Imran, 85.)** Uzvišeni Allah potvrđuje: *I zadovoljan sam da je vaša vjera Islam.* **(El-Ma'ide, 3.)**

Islam je vjera istine s kojom je Allah slao sve vjerovjesnike. Islam znači: da je samo Uzvišeni Allah dostojan obožavanja i da se obožava onako kako je on propisao. Svi vjerovjesnici su poslati da dostave Islam. Sinovi Jakuba a.s., su rekli: *I mi se Njemu pokoravamo!* **(El-Bekare, 133.)** Musa a.s. je rekao: *O narode moj, ako u Allaha vjerujete, u Njega se pouzdajte ako ste muslimani.* **(Junus, 84.)**

Kraljica Belkisa je rekla: *I u društvu sa Sulejmanom predajem se Allahu Gospodaru svjetova.* **(En-Neml, 44.)** A drugovi Isa'ovi rekoše: *Mi u Allaha vjerujemo, a ti budi svjedok, da smo mi muslimani (poslušni Njemu).* **(Ali 'Imran, 52.)**

(104) Islam je vjera sredine (umjerenosti), između tešbiha (poređenja Njegovih svojstava sa ljudskim) i ta'tila - (nijekanje Njegovih svojstava), između pravdanja Njegovom odredbom (džebr) i nijekanja iste (kader) i između sigurnosti i očaja.

Objašnjenje:

Islam je umjerena vjera. Uzvišeni Allah kaže: *I tako smo od vas stvorili umjerenu (pravednu) zajednicu.* **(El-Bekare, 143.)**

Islam je umjeren po pitanju ibadeta. On je sredina između pretjerivanja i ograničenosti. On je umjeren u odnosu na Resulullaha ﷺ, bez pretjerivanja i nekorektnosti, Islam je umjeren po pitanju Allahovih svojstava. Vjerovanje u ta svojstva je sredina između onih koji porede Allaha sa Njegovim stvorenjima i onih koji negiraju Njegova svojstva i niječu njihovo značenje.

Islam se po pitanju Allahove odredbe drži sredine između onih koji negiraju čovjekovu volju, a to su džebrije, i onih koji smatraju da čovjek stvara svoja djela, a to su kaderije.

Islam je sredina između sigurnosti od Allahove kazne i gubljenja nade u Allahovu milost.

TRIDESET I DRUGO POGLAVLJE

(105) Ovo je naša vjera. Ovo je naše vanjsko i unutrašnje ubjeđenje. Utječemo se Allahu od svega što je u suprotnosti od onoga što smo naveli i objasnili. Molimo Uzvišenog Allaha da nas učvrsti u vjerovanju i da umremo s imanom, da nas sačuva od raznih zabluda, od sektaškog učenja i pogrešnih frakcija poput mušebbihija, mu'tezila, džehmija, džebrija, kaderija i ostalih koji su se udaljili od sunneta i džema'ata. Oni slijepo slijede zabludu. Mi ih se odričemo i nemamo ništa s njima. Oni su za nas zalutali i na pogrešnom su putu. A u Allaha je zaštita i uspjeh.

Objašnjenje:

Mi smo objasnili našu vjeru i naše vjerovanje (akidu). Naša vjera je sve ono što smo do sada rekli, i po tom ubjeđenju radimo i mislimo, nismo od onih koji jedno rade a drugo vjeruju, pred Allahom se odričemo svakog učenja i svakog učitelja koji radi suprotno od onoga što smo rekli i objasnili. Molimo Uzvišenog Allaha da nas učvrsti u imanu, da budemo onakvi kao što Resulullah ﷺ kaže: "O Ti koji okrećeš srca, učvrsti moje srce u Tvojoj vjeri."[27] Molimo Allaha da nas sačuva od raznih poroka, od pokvarene mašte i od frakcionaškog učenja o pitanjima vjerskog ubjeđenja. Molimo Ga da nas sačuva pogrešnih i tendencioznih sekti: mušebbihija, mu'tezila, džehmija, džebrija, kaderija i drugih. Svi oni su protivurječni sunnetu, muslimanskoj zajednici (džema'atu), zajednici koja slijedi istinu. Oni su sljedbenici zablude, nju slijede i govore o njoj. Mi ih se odričemo. Dužnost muslimana je da se odreknu nevjernika i onih koji uvode novotarije u vjeru. Mi ih optužujemo da žive u zabludi i da idu krivim putem. Oni su sljedbenici pokvarenih pravaca, umova i mišljenja, a Allah je zaštitnik i Onaj koji upućuje. Neka je salawat, spas i blagoslov na našeg poslanika Muhammeda ﷺ.

[27] Bilježi ga Ahmed u **Musnedu** (4/182), Ibn Madže u uvodu poglavlje: "Šta negira džehmije" (1/72) h(199), El-Hakim u **Mustedreku** (1/525), El-Adžerij u **eš-Šerijatu** str. 317, i Ibn Menddeh u "Odgovor na džehmije" str. 87. Svi su ga uzeli od En-Nuwwasa ibn Sem'ana. El-Hakim tvrdi: Svi oni odgovaraju uvjetima Muslima, a Muslim i Buharija ga nisu uvrstili u svoje zbirke. Ibn Mueddeh tvrdi: "Hadis Nuwwasa ibn Sem'ana je provjeren - sabit. Prenijeli su ga znameniti imami. Ni jedan od njih nije opterećen sumnjom."

Bilješka o autoru

Imam-hafiz Ebu Dža'fer Ahmed ibn Muhammed ibn Selame el-Hanefi el-Ezdi (ime el-Ezdi je dobio po istoimenom plemenu koje je jedno od najvećih i najpoznatijih kahtanskih plemena) et-Tahawi (ime et-Tahawi je dobio po istoimenom selu u egipatskoj pokrajini es-Sa'id).

Rođen je 239. h.g. i odrastao je u vrijednoj i učenoj porodici, učeći vjeru kod svog daidže el-Muznija, a on je bio učenik Imama Šafije.

U svojoj dvadesetoj godini Tahawija prelazi na pravac Ebu Hanife u tefekkuhu (sticanja znanja). Vjerovatno je glavni uzrok tome bila njegova ličnost, znana i jaka koja je težila idžtihadu a odbijala taklid (slijepo slijeđenje). Također i to što je njegov daidža mnogo koristio knjige Ebu Hanife i njegovih učenjaka, a naročito kada bi nailazio na teška pitanja (mes'ele), što bi ga podstaklo da se njima više pozabavi i da postepeno u njihovom rješavanju prihvati pravac hanefijskog mezheba, ali bez pristrasnosti (te'assuba).

Sticao je znanje kod 300 šejhova od kojih su napoznatiji: Imam Nesaija (303. h.g.) zatim el-Kadi Bekar ibn Kutejbe (270. h.g.) i hafiz Ebu Zer'a ed-Dimiški (281. h.g.) što očito upućuje na njegovu ljubav prema znanju te raznovrsnost njegovog znanja. Posebno se je specijalizirao u hadisu i fikhu, tako da je nadmašio učenjake svog vremena. Postavljen je za reisa hanefijskog mezheba u Egiptu. Međutim, njegovo pridržavanje hanefijskog mezheba nije ga spriječilo da razmatra mišljenja i ostalih imama mezheba i da ih prihvati ako za to postoji prihvatljiv i jak dokaz, pa makar se i neslagalo sa hanefijskim mezhebom. (On nije jedini koji se nije slagao u nekim mišljenjima sa Ebu Hanifom. Prije njega to su učinili njegovi učenici: Ebu Jusuf i Muhammed ibn el-Hasan.) Išao je putem učenjaka velikana koji su težili iznalaženju novih rješenja u idžtihadu, a nisu prihvatali pristrasnost i slijepo slijeđenje.

Njegova autorska djela su bila kvalitetno obrađena i urađena i po redoslijedu sastavljenja. Učenjaci Ummeta su i u novije i u kasnije doba njegove knjige uzimali kao izvor za najvažnija pitanja u Islamu i kao djela od ogromne koristi. Najpoznatija njegova djela su:

a) **Bejan akidetu-s-sunneti ve-l-džema'ati** - To je skraćena knjiga manjeg obima i formata ali u sebi sadrži velike koristi. Obuhvaća u sebi sve ono što je potrebno muslimanu da zna iz akide. Za nju imam es-Sebeki kaže: "Sva četiri mezheba koja su na istini, potvrđuju Tahawijinu akidu koju su prihvatili i raniji i kasniji učenjaci."

b) **Šerh me'ani-l-asar** - Veliko djelo koje podučava učenika kako da stiče znanje i kako da shvati velike mes'ele koje su potkrijepljene dokazima i gdje se navodi dokaz i objašnjenje za najispravnije mišljenje.

c) **Muškilu-l-asar** - Također jedno veliko djelo u kojem se navode hadisi koji su naizgled suprotni jedni drugima a zatim se ta prividna suprotnost odbija da bi se na kraju iz njih izveo fikhski propis.

d) **Muhtesaru-l-fikhu-l-Hanefi** - Ovo je najbolji i najvjerodostojniji i prvi skraćeni fikh hanefijskog mezheba. U sebi sadrži najvažnija pitanja (mes'ele) i vjerodostojna, izabrana mišljenja.

e) **Sunenu-š-Šafi'i** - To su predaje hadisa od njegovog daidže el-Muznija, koje prenosi od Imami Šafije.

f) **Ahkamu-l-Kur'an** i druga djela čiji broj dostiže cifru trideset.

Njegovu vrijednost, skromnost i njegovu povjerljivost u prenošenju hadisa priznaje sva ulema.

a) Kaže ibn en-Nedim u djelu **el-Fahrest** str. 26: "Bio je u svoje vrijeme najučeniji i najskromniji."

b) Imam ez-Zehebi u djelu **Sijeru-e'alamin-nubela'** 15/27. Imam, alim, hafiz, muhaddis i fakih u Egiptu. On kaže: "Ko pogleda pisana djela ovog imama, saznat će njegovo mjesto u nauci i širinu njegove spoznaje."

c) Hafiz es-Sujuti u djelu **Tabekatu-l-huffaz** na str. 337 kaže: "Imam, alim, hafiz i vlasnik mnogih vrijednih djela. Bio je pouzdan i povjerljiv, 'alim i fakih iza kojeg se nije bolji pojavio."

Umro je 321. h.g. u četvrtak navečer prvog zu-l-k'adeta u Egiptu i ukopan je na mezarju el-Karafe.

Sadržaj